

FRANKS, KONVARTÁR 184-87
N.M.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SEBŐK ZSIGMOND

GYERMEKKÖNYVEI.

	Kor.
Erzsébet királyné. Ára	—50
A kis mérnökök. Ára	—50
Petőfi Sándor. Ára	—50
Két árvizes gyerek. Ára	—50
Maczkó ur első utazása. Ára	—50
Maczkó ur második utazása. Ára	1.—
Maczkó ur harmadik utazása. Ára	—50
Kossuth Lajos élete. Ára	—50
Robinson. De Foe és Campe után.	
Ára	4.—

A KOMÁROMI FIÚ

TÖRTÉNETI ELBESZÉLÉS

IRTA

KRÚDY GYULA

MÜHLBECK KÁROLY RAJZAIVAL

BUDAPEST

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

Andrássy-ut 10.

Minden jog fentartva

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

16.756 / 166-167

A. M. N. MUSEUM
I. Nyomtatvány
1903 év 529

ELSŐ FEJEZET.

A vén zászlótartó és a fla.

Húvös tavaszi este volt. A komáromi várban esteli takarodót fujtak. A sánczokon messzire hangzott a trombitaszó. Majd a dob pergett a várnak mind a négy sarkán. A takarodó azt jelenti, hogy annak elhangzása után becsukják a várkapukat. Reggelig oda teremtett lélek be nem juthat, de ki sem mehet. Fegyveres katonák őrzik a kapukat a kik talán magát a várparancsnokot sem bocsátanak ki. Szigorú volt a kapuk őrzésére a parancsolat. Azért sietett mindenki már korán este a várba jutni, a kinek ott dolga volt. Szekerek vágattak az országúton, siető emberek jöttek mindenfelől. A várban biztosságban volt mindenki, odakivül senki, mert ellenség vette körül a várat és már hónapok óta ostromolta. Komárom vára fittyet hányt az ostromnak. Bevehetetlen volt a vár, daczolhatott az ellenséggel. Elesége volt bőven, esztendőkre. Meg aztán kívülről mindig vittek be baromfit, lábas jószágot a környékbeliek. Hiába vigyázott az ellenség. A falusiak marhájukat észrevétlenül hajtották keresztül az ostromvonalon.

Szólt a takarodó a sánczokon. Már nem igen ment be senki a kapukon. Messze, közel nem látzott senki. De mégis jött valaki az országúton. Egy tizenöt éves fiú volt az. Portól sűrű ruházata mutatta, hogy messzi útról jön.

De ha még egyedül jött volna! Targoncztát tolt maga előtt és a targonczán rongyos pokrócczal le-

takarva feküdt valaki. Halott-e vagy sebesült? Azt bizony nem lehetett megmondani. A pokrócz alól csak egy pár ócska vén bakancs nézett a világba.

Tolta a fiú a targoncztát. Nagyon igyekezett, mert hallotta szólni a takarodót. Mikor az utolsó trombitaszó is elhangzott a sánczról, éppen akkor ért targonczájával a kapuhoz.

A kapu-órség tisztje megszólította a fiút.

— Mit viszel, te?

Odalépett a targonczához és fölemelte a rongyos pokróczot.

A targonczán egy fehérszakállú öreg honvéd feküdt.

A tiszt meghökkent.

Az öregnek le volt húnyva a szeme. Az arcza olyan sápadt volt, mintha minden élet kiment volna belőle.

— Ki ez, fiú? — kérdezte a tiszt.

— Az apám, — felelt a fiú.

— Hogy kerültök ide? Ki vagy te?

— Az én nevem ifjabb Sóhaj Pál, az apám

idősebb Sóhaj Pál. Ő zászlóartó volt a harmadik zászlóaljban. A zászlóalj dobosa én voltam. A zászlóalj tegnapelőtt Komárom felé masirozott. Útközben megtámadta az ellenség. Az ellenség nagy erővel volt és a zászlóalj elvesztette a csatát. Az apám sebet kapott és ott maradt az ütközet helyén. Mindenki elfutott, csak én maradtam ott. Nem hagyhatam el az apámat.

— Hát aztán? — kérdezte a tiszt.

— Elbújtam egy bokor mögé, a míg az ellenség elvonult. Aztán egy szomszéd tanyáról szereztem egy targonzát és ide hoztam az apámat. Itt vannak orvosok. Tán nem hagyják meghalni szegényt.

— Jól tetted, fiú, — mondta a tiszt. — Hadd lássuk: mi baja az apádnak? Hej, öreg bajtárs, él-e még kelmed?

A tiszt megrázta a zászlóartó vállát. Az öreg bágyadtan felnyitotta a szemét.

— Élek még, hadnagy uram. Csak a lábam sajog nagyon.

— Majd meggyógyúl, — vigasztalta a hadnagy. — Hanem nagy baj van ám. A zászlót hűtlenül elhagyta kend. Hová tette a rábizott zászlót?

— Megvan, hadnagy uram, — felelt az öreg. — Nem hiába vigyáztam én arra, mint a szemem fényére. Mikor megsebesültem, levettem a nyeléről a zászlót és a derekamra csavartam. Itt van hibátlanúl.

— Kötelességét teljesítette, — mondta a hadnagy. — Nem felejttem megemlíteni a várparancsnok úrnak. Hanem most kórházba kell menni kendnek.

Mindjárt előszólított egy katonát, a ki a kórházig igazította ifjabb Sóhaj Pált az apjával. Az öreget ott lefektették, a fiának is adtak éjjeli szállást egy kaszárnyában.

Másnap aztán magához rendelte a várparancsnok Sóhaj Palit.

Klapka tábornok volt a várparancsnok. Szigorúságáról, igazságosságáról nevezetes katona.

A tábornok végignézte a fiút.

— Hallottam rólad! — mondta.

Pali katonásan tisztelgett a tábornoknak.

— Derék fiú vagy! — folytatta a tábornok. — Nekem különösen tetszik az, hogy az ellenség ostromvonalán át olyan ügyesen, észrevétlenül jöttél át a targonczával.

— Éjjel volt, tábornok úr. Sötét volt. Az őrtüzek égtek a sötétben. Ott volt az ellenség. Elkerültem tehát az őrtüzeket.

A tábornok figyelmesen nézett a fiú nyílt, bátor arczába:

— Pihend ki magad, öcsém, mert holnap újra útnak indúlsz.

— És az apám? — kérdezte ijedten a fiú.

— Hátra arcz, indulj! — felelt a tábornok.

Pali egész nap ott őgyelgett a kórház körül. Be nem eresztették, mert az apjának nyugalomra volt szüksége. Nézegette a vár lakosait s különböző ruházatú katonáit. A tüzérek nagy csizmáikban végig kopogtak a piacon, majd ágyúkat vonszoltak a vár egyik részéből a másikba. Délben éles trombitaszó

harsant fel. Az őrseget váltották a kapuknál. Élénk, mozgalmas élet volt a várban. A piacon nagy ernyők alatt a kofák árútlak. Nők, férfiak vidáman csevegve sétálgattak a házak előtt. Valahol vígan szólt a zene.

Mintha ellenség nem is lett volna a világon. Senki sem törődött itt az ellenséggel. Mindenki bízott a vár bevehetetlen falaiban, a bátor és nagyszámú várőrségben.

A mint ott nézdelődött Pali, egyszer csak azt érezte, hogy valaki erősen figyeli. Önkéntelenül arra felé fordította a fejét.

Egy szürkeszakállú, sovány, magas ember állott tőle tíz lépésnyire. Felleghajtó bő köpönyeg volt rajta és a sapkáját mélyen a szemére húzta.

Pali önkéntelenül összerázkódott, oly hideg, félelmetes volt a köpönyeges ember tekintete. Lassú lépésekkel közeledett Pali felé.

— Te fiú, — mondta suttogó hangon. — Holnap egy levelet kapsz a tábornoktól, hogy azt vidd messzire. Te csak vedd át a levelet, de én majd megkiméllek a hosszú úttól. Elviszem én helyetted a levelet. Holnap a kapunál várlak.

Szólt, sarkon fordúlt és eltűnt egy mellékutczában. Pali sokáig elgondolkozva nézett arra felé, a merre a köpönyeges eltűnt. Vajjon mit akarhat vele ez az ember?

Másnap aztán megtudta.

A tábornok magához hívatta és mikor a szobában volt, becsukta mögötte az ajtót.

— Megnyerted bizalmamat, öcsém. Fontos levelet kell a kormányzóhoz, Kossuth Lajoshoz küldennem. Nem merem senkire se bízni a levelet. Félek, hogy elárúlnak, vagy elfogják útközben a levelet. De rád, rád merem bízni. Tegnap megtetszettél nekem. Itt van a levél. Csak Pestig kell vele mened. Ott már várni fog a megbizott emberem, a ki átveszi a levelet.

A tábornok ezután részletesen megmagyarázta Palinak, hogy merre menjen, mit csináljon. Átadta neki a levelet. Kis összegöngyölt levél volt, könnyen el lehetett rejteni.

— Vigyázz rá, mint az életedre, — figyelmeztette a tábornok Palit. És most indulj.

Pali ekkor engedelmet kért a tábornoktól és elmondta találkozását a köpönyeges emberrel.

A tábornok összeránczolt homlokkal hallgatta. Lassan sötétpirosra festette arcát a harag. Olyant csapott az asztalon álló csengetyűre, hogy csak úgy zengett.

A szomszéd szobából ijedten ugrott be egy tiszt.

— Kémek vannak a várban! — kiáltotta a tábornok. — Kémekkel vagyok körülvéve én is. Legtitkosabb terveimet megtudják előre.

Pali még egyszer elmondta, hogy milyen volt a köpönyeges ember.

— Ez senki más nem lehet, mint Bisztrai! — mormogta a tiszt. — Csak Bisztrai olyan vakmerő, hogy itt sétáljon a piacon, mikor ki van adva ellene az elfogatási parancs.

— Hát mért nem fogják el? — pattogott Klapka tábournok.

A tiszt nyomban elsietett. A tábournok pedig figyelmeztette Palit:

— Attól az embertől óvakodjál, fiam. Az ellenség kéme az az ember.

Pali másnap hajnalban, mikor a kaput kinyitották, paraszt ruhába öltözve, elhagyta a várat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MÁSODIK FEJEZET.

A legionárius.

Szakadt az eső. Sóhaj Pali legyűrte a kalapja karimáját, kifordította a szűrét és csendesen ballagott a szakadó esőben.

A tábornok, mielőtt elindult volna, alaposan megmagyarázta neki, hogy merre haladjon. Csak mindig a Duna mellett menjen, akkor nem téveszt-heti el az utat. A hatalmas folyam ott hömpölygött el a vár alatt.

Mikor Pali elhagyta a várat, ugyanakkor ment ki a kapun egy czingár legényke is. Fogyatékos volt a legényke ruházata, foltos a ruhája. Az arcán seb-hely látszott, a mi azt bizonyította, hogy fiatalsága daczára már fölvette a szabadságharcz vérkereszt-ségét. A szakadó eső ellen hatalmasernyővel védeke-zett. Olyan nagy volt az esernyő, hogy még három olyan más legény is elfért volna alatta. Csakhamar utolérte Palit és megszólította:

— Hová olyan sietve, kis öcsém? — kérdezte az esernyős.

— A dolgom után! — felelt mogorván Pali.

Majd ingerkedve folytatta: — Urambátyám, úgy látszik, az esős időre való tekintettel, otthon hagyta a szakállát.

— Igaz biz' a! — nevetett az esernyős. — Hát korban nem vagyok sokkal idősebb nálad, de annál öregebb vagyok tapasztalatokban. Tudd meg, hogy én legionárius vagyok.

Olyan hetykén mondta ezt, hogy Pali meg nem álhatta, hogy meg ne kérdezze:

— Hát az mi lehet?

— Ejnye, hát még azt sem tudod? No látom, hogy nagyon tapasztalatlan gyerek vagy. A legionárius a világ legbátrabb katonája. Diákokból, fiatal emberekből alakult egy csapat, úgy hívják: a halálfejes légió. Mindenki halálfejet visel a sipkáján. Ez a halálfejes légió arról nevezetes, hogy dalolva megy a csatába és dalol a legnagyobb golyózápor közepette is. A parancsnokunk költő, a ki verseket csinál a legvéresebb csatákban is.

Pali csóválta a fejét.

— Helyén lehet a szíve, — mondta.

— Eltaláltad, fiú! — kiáltotta a legionárius. — Magam is alig várom, hogy újra láthassam. Elfogott az ellenség. De csak addig tartott fogva, a míg megtudta, hogy legionárius vagyok. Akkor elhatározták, hogy főbe lőnek. Belátod, hogy ezt már nem várhattam meg. Megszöktem. Most addig megyek, a míg megtalálom a légiót.

A legionárius vidáman, mosolyogva beszélt. A nagy esernyőn volt egy lyuk. Azon befolyt a víz és

a vízcseppek egyenesen a legionárius orrára csöppentek. Nem sokat törődött vele.

— Hát te hová még, fiú? — kérdezte.

— Pestre! — felelt röviden Palkó.

— No akkor együtt mehetünk. Ketten talán

majd csak tudunk arra vigyázni, hogy útközben el ne fogjon az ellenség. Az én nevem Barabás Barna. Diák vagyok.

— Engem meg Sóhaj Palinak hívnak.
Kezet fogtak,

— Gyere, Pali, az esernyőm alá, itt nem ázol,
— szólt a diák.

Pali köszönte a szíves meghívást. Az ő gúnyájának mindegy, ha meg is ázik. Nem finom posztóból szabta a szabója.

A Dunaparton haladtak. A tavaszi esőzések megdagasztották a folyamot. A szennyes, sárga víz felduzzadtan hömpölygött a partok között. Csónakos, hajós nem látszott semerre.

A diák beszélt:

— Itt nőttem fel ezen a tájon. Ismerek minden fát, minden bokrot. Tanító az édes apám Esztergomban. Diákfiú koromban a pajtásaimmal néha Bécsig is elkalandoztunk. Ha találtunk egy-egy gazdátlan csónakot, a mit a szél, vagy a vihar leszakított valahol lánczáról, bizony elfogtuk, aztán beleültünk és eveztünk, mintha a világ végeig meg se akarnánk állani.

— Nem volna rossz most se egy gazdátlan csónakot találni. Vízen könnyebb volna az utazás, — mondta Pali.

Alighogy kimondta, mintha a mesebeli tündérek játszanának velük, a folyam árja egy csónakot ringatott a part felé.

A diák sem volt rest. Eldobta az esernyőt. Nem félt most az esőtől. Leszaladt a meredek parton és egy útközben talált hosszú léczcel a csónak után kezdett nyúlkalni. A csónak lassan közeledett a parthoz. Barabás egyszerre nagyot kiáltott. Megfogta a csónaknak az orrát.

— Hohó! megvagy! — kiáltotta. — No lám, még evező is van benne. Mintha egyenesen a mi kedvünkért szakadt volna le valahol ez a csónak a lánczáról.

Nem sokáig gondolkoztak. Gyorsan beleültek. Barabás elkezdett evezni.

— Most már legfeljebb az a veszedelem fenyeget, — mondta, — hogy a partról észrevesznek az ellenség előőrsei, aztán addig lövöldöznek ránk, a míg valamelyik eltalál: vagy bennünket, vagy a csónakot.

Értünk nem kár, de ha a csónak golyót kap, kilyukad és a víz alá süllyed.

— A csónakkal mi is alásüllyedünk, — szólt vígan Pali.

A diák vidámsága ráragadt. Nem félt a haláltól, nem félt a veszedelemtől.

A csónak gyorsan siklott lefelé a hullámokon. Az ernyőt kifeszítették a csónak közepén.

— Így csak a király utazik! — kiáltotta Barabás és erősen húzta az evező rudat.

A következő pillanatban rákiáltott Palira:

— Kapd le a fejed!

A csónakba hasaltak mind a ketten. Dördülés hallatszott a parton. A golyó ott sivített el a csónak felett.

A parton egy fehér köpönyeges katona állt: az ellenség előőrse. Dühösen fenyegetődzött öklével a csónak felé, de többé már nem lőtt.

— Haha! — kaczagott a diák. — Megázott a puskapora. Nem tud már lőni!

A katona mindaddig fenyegetődzött, a míg a csónak el nem tűnt előle. A sűrű eső elfödte a csónakot. Barátaink túl voltak az ellenség vonalán. Nem kellett többé az ellenségtől félni. A diák rágyújtott egy nótára, fújta teli tüdőből:

Esik eső karikára,
Kossuth Lajos kalapjára,
Valahány csepp esik rája,
Annyi áldás szálljon rája.
Éljen a haza!

— Ott van az a város, a hol ezt a nótát kitalálták! — mondta és előre mutatott.

Az esőfátyolon át tornyok és kupolák látszottak a parton.

— Esztergom város az ott. Ott énekelték ezt a nótát akkor, midőn Kossuth Lajos a gőzhajóval a városba érkezett, hogy fegyverre szólítsa a lakosságot. Esett az eső. Valaki elkezdte a dalt. Az emberek vele énekelték. El is ment Esztergomból minden ép-kézláb ember a haza védelmére.

HARMADIK FEJEZET.

Az öreg Barabás két fia.

— Ha már ilyen közel vagyok az otthonomhoz, legalább haza megyek egy kicsit. Megnézem, mit csinál az édes apám! — Így szólt a diák és a csónakot a part felé kormányozta.

— Igen ám, de nekem sietős utam van, — aggodalmaskodott Sóhaj Pali.

— Hát akkor csak csónakázz egyedül tovább! Én bizony megnézem az édes apámat. Hátha gyalog mentél volna, öcsém, akkor is olyan nagyon sietnél?

Pali belátta, hogy a deáknak igaza van. Meg aztán neki is jól esett egy kis pihenés. A reggel óta szakadó esőben bőrig ázott. Bizony nem lesz kár megszáritani valahol a ruháját.

Kikötöttek a parton. A csónakot jól megerősítették, nehogy elvigye a Duna árja. Nem mindenütt lehet gazdátlan csónakot találni. Gyalog indultak el a város felé.

Pali legelőször is a sok tornyot vette észre, már messziről látta a tornyokat a magasba emelkedni.

— Be sok templom van itt, — mondta.

— Van bizony, — felelt a diák. — Itt lakik a primás, az országnak az első főpapja. Nagy ünnepeken, mikor meghúzzák az összes harangokat, még Komáromban is hallani az esztergomi harangszót. De csak úgy, ha csöndes idő van.

— Hát az miféle vár ott a hegyen?

— Az az esztergomi vár! — felelt a diák. — Az édes apám majd mesél neked arról a várról. Én bizony csak annyit tudok róla, hogy gyermekkoromban sokat bujkáltunk sötét folyosóin.

Mikor közel értek a városhoz, észrevette Pali, hogy az félig szigeten épült. A szigetet híd kötötte össze a város többi részével.

— A sziget a primásé. Ott ő lakik, meg a papjai, — mondta a diák.

Girbe-gurba utczákon mentek keresztül. Pali csak azokat az utcákat jegyezte meg, a melyekben templom volt. Sok utcában volt templom.

Egyszerre megállottak egy kis alacsony ház előtt. A házon repedezett fekete táblát paskolt az eső. A táblára ez volt írva: Iskola.

— Itt lakik az apám. Ő a tanító, — mondta a diák.

A házból egy magas, görnyedt hátú, botra támaszkodó öreg ember jött ki. Az egyik karjával egy halovány arcú fiatal ember karjába kapaszkodott. A fiatal ember olyan idős lehetett, mint a diák.

— Az apám és a bátyám, — szólt a diák és az öreg ember felé futott. Az kiterjesztette reszkető karját és keblére ölelte a fiát.

— Csakhogy még látlak, édes-kedves fiam, — rebegte az öreg ember. — Nem sokára meghalok már, nagyon öreg vagyok. Tudom, a bátyád alig várja már, hogy elmeessen ő is honvédnek! . . .

A halovány arcú fiatal ember búsan lehajtotta a fejét:

— Csak élj, édes apám sokáig, — mormogta. — Jó nekem itthon. Az öcsém elvégzi az én kötelességemet helyettem is.

Pali meghatottan nézte a két fiút. Vajjon melyik a nagyobb hős köztük? Az-e, a melyik száz csatában nézett farkas-szemet a halállal, vagy pedig az, a ki itthon maradt a törődött, öreg édes apja mellett, a mikor mindenki elment és ápolja, gondolzza az aggastyánt, nem félve attól, hogy némelyek talán gyávának fogják tartani?

— Üres az iskola! — folytatta az öreg ember. — A gyermekeim mind elmentek honvédnek. A legkisebb vitte a dobát és dobolt nekik. A város határáig én is elmentem velük. Tovább már nem tudtam menni. A lábam megtagadta a szolgálatot.

Bementek a házba. Palit bemutatta a diák az édes apjának. Az öreg tanító fürkészve nézett a fiúra.

— Te is honvéd vagy? — kérdezte

— Igen. Dobos a harmadik gyalog zászlóaljban, — felelte Pali.

A halovány arcú Barabás sóhajtva fordította el a fejét. Mindenki honvéd, csak ő nem az! . . .

A diák elbeszélte a kalandjait. A bátyja lán-goló szemmel hallgatta a csaták és ütközetek le-

írását. Kipirúlt az arcza és ökölbe szorúlt a keze. Mintha ő is hallotta volna az ágyúk dörgését, a puskaropogást.

— Ó, bár ott lehetnék! — kiáltott fel egyszerre. Eltakarta az arcját és kiment a szobából. Az öreg tanító búsan nézett utána.

Pali a pihenés után szeretett volna mindjárt menni. De az öreg tanító visszatartotta:

— Ne menj egyedül, öcsém. Nem nagyon bátorságos errefelé az út. Mindenfelé kóborló ellenséges csapatok portyáznak a környékben. Ha elfognak, bizony nem nézik gyermekvoltodat, a másvilágra küldenek.

Este, lefekvés előtt Pali megtapogatta a keblére rejtett levelet. Megvolt a levél.

— Holnapután már Pesten lehetünk! — mondta a diák.

— Bár már ott lennénk! — felelt Pali és elaludt.

NEGYEDIK FEJEZET.

Dunai emlékek.

Még alig pitymallott, már talpon volt a két fiú.

Az öreg tanító még aludt, de az idősebb Barabás fiú már ébren volt. Elkísérte a fiúkat a Dunapartra, hová a csónakot rejtették a füzes bokrai közé. Ott elbúcsúzott tőlük.

A két testvér megölelte egymást.

— Lehet, hogy többé sohasem látlak, — mondta az öregebb Barabás az öcsésének. — De ha úgy rendelné az Úristen, hogy egyedül maradok, az édes apám nélkül, elmegyek és felkereslek.

— A hazának minden gyermekére szüksége van, — felelt a diák és megcsókolta a bátyját.

Beszálltak a csónakba. Az idősebb Barabás a csónakba tette a tarisznya elemózsiát, a mit a fiúknak készített. Elindították a csónakot. Sokáig integettek a part felé, a honnan az idősebb Barabás a kalapját lengette.

Mire kibontakozott a hegyek felett a rózsás hajnal, már messzire jártak Esztergomtól. A tornyok eltűntek a hegyek mögött. A Duna Esztergom alatt

hegyszorosban folyik. Kék hegyek húzódnak a partokon. Ez a nevezetes esztergomi szoros.

A hegyek oldalán falvak látszóttak. A falvak körül halászok jártak barna csónakjukkal és hálójukat kivetették.

— Amoda van Párkány, — mondta a diák. — Vak Bottyán, a kuruczok csillaga táborozott valamikor ezen a tájon.

— Ki volt az a Vak Bottyán? — kérdezte Pali.

A diák letette az evezőt, a melyet reggel óta húzott. Ugyancsak belefáradt.

— Én azt tudom csak róla, a mit az édes apámtól tanultam. Éppen olyan nevezetes vezére volt a kuruczoknak, mint Ocskai generális. Csak-hogy Vak Bottyán vezér sohasem lett áruló. Vak volt az egyik szemére, azért hívták Vak Bottyánnak. Hanem az ép szemével látott úgy, mint más ember mind a kettővel.

Rákóczy fejedelem a Dunának erre a részére rendelte Vak Bottyánt, mert erre járt legtöbbet a labancz. Bécs felől erre jött be Magyarországra. Jött szépen addig, a míg Vak Bottyánnal találkozott.

Bottyán generális aztán visszakergette a labanczot oda, a honnan jött. A kurucz lovasok néha Bécs városának a kapujáig is elszáguldottak. Vak Bottyán az ő félszemével úgy vigyázott az egész Duna mellékére, hogy oda ellenség nem igen tehetette a lábát az ő tudta nélkül. Szerette is Rákóczy fejedelem az ő vezérét.

— Hová lettek a vitéz kuruczok? — kérdezte Pali.

— Letűnt a szabadság csillaga. Elhagyta a szerencse a Rákóczy zászlóit. Elárúlták, elhagyták a fejedelmet. Elbujdostak a kuruczok. Nem zengett többé a tárogató lelkesítő szava, a melyre harcza indúlt a magyarság. A győzelmes ellenség tűzre dobatta a tárogatókat, a melyeket megtalált, mert azt hitték, hogy a tárogatónak messzehangzó, mélabús hangjában van a kuruczok vitézsége. Rákóczy fejedelem messze Törökországba bujdosott kevés

híveivel. Ott halt meg idegenben az utolsó nemzeti fejedelem. De most újra felragyogott a szabadság csillaga! — kiáltotta lelkesen a diák. — A Dunától a Tiszáig, a Kárpátoktól az Adriai tengerig lengnek a háromszínű zászlók, a honvédek lobogói.

A diák újra az evezőhöz nyúlt.

— Most már ismerjük egymást eléggé, Pali, — mondta. — Nem kérdeztem eddig tőled, te nem mondtad magadtól: mi járatban vagy?

Pali a diák arczába pillantott. Nem olvashatott ki abból mást, mint nyílt, őszinte barátságot.

— Megmondom, de ígérd meg, hogy senkinek a világon el nem árulod!

— Igérem, — felelt a diák és kezét fogott Palival.

— Tehát tudd meg, hogy rám egy fontos levelet bíztak, a melyet Pestre kell vinnem.

— Ki bízta rád ezt a levelet?

— Klapka tábornok, a komáromi várparancsnok.

— És kinek szól a levél?

— Kossuth Lajosnak.

— Tyű, — kiáltott a diák, — nem is tudtam, hogy ilyen fontos személylyel utazom együtt. Jól megőrizted a titkotat, Pali, ígérem, hogy én is megőrzöm.

— Nagyon örülök, hogy veled találkoztam, — szólt Pali. — Nélküled bizonyára már régen megöltek volna útközben. Gyalogosan mentem volna és a kémek, a kik már Komáromban sarkamban voltak, megtaláltak volna. Egy Bisztrai nevű kém már akkor

tudta, hogy levelet viszek Komáromból, mikor még magam sem tudtam. Attól félek, hogy Bisztrai nem tévesztett el szem elől és folyton a sarkamban van.

— Ne félj Pali, — biztatta a diák. — Kettőn majd csak elbánunk Bisztrai urammal, ha utunkba jön.

A míg beszélt, a diák szorgalmasan evezett. A Duna árja is sebesen vitte a csónakot lefelé.

Olyan gyorsan haladtak, mintha négylovas hintó vitte volna őket az országúton.

A nap az ég közepén járt. Egyszerre azon vették magukat észre, hogy éheseek, mint a farkasok.

A diák a partra kormányozta a csónakot.
Elrejtöztek a füzesben és a tarisznyából jóízűen falatoztak.

A diáknak könny szökött a szemébe:

— Szegény jó bátyám, — mondta. — Ha nem szeretné úgy az édes apánkat, velünk jött volna, csak inteni kellett volna neki.

— Bizony nehéz is otthon maradni ilyen időben, mikor a haza hívja a fiait, — felelt Pali.

A hegyek mögött eltűnt a nap és a nagy hegyek, a melyek a Duna partjain emelkednek, sötét árnyékok vetettek a folyamra.

— Alkonyodik! — mondta Pali. — Jó volna éjjeli szállás után nézni. Vajjon messze vagyunk Pesttől?

— Holnap estére ott leszünk. Látod ott a távolban, a hegyek közé kanyarodik a Duna? A kanyarodón túl már nem messzire vagyunk Pesttől.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Bisztrai, a kém.

Kikötöttek a parton.

A hegyek oldalát sűrű erdő fődte. A csónakot elrejtették és bementek az erdőbe, hogy alkalmas éjjeli szállást leljenek.

Az est hűvös volt és a fiúknak ugyancsak vaczogott a foguk.

— Tüzet kellene rakni, — mondta a diák.

Nyomban elindultak száraz fa keresésére. Az erdő nedves volt az utóbbi napok esőzésétől. Sokáig keresgéltek, a míg nagy csomó száraz fát összegyűjtöttek. A fát halomra rakták és kikerestek alkalmas erdei tisztást a tűzrakáshoz.

Csakhamar vigan lobogott a tűz és a fiúk melengették átfázott testüket a jókedvűen pattogó lángok mellett.

A tarisznyában találtak egy nagy darab szalonnát. Megosztottak rajta és hosszú nyársra tűzve a szalonnadarabokat, piritani kezdték a tűzön.

Hej, nincs jobb eledel a piritott szalonnánál, ha más nincsen. Olyan jó ízűen még nem is igen

ettek szalonnát, mint a két fiú ott az erdőben. Megettek hozzá egy egész kenyeret és friss forrásvizet ittak rá.

— A királyok se lakomáznak különbül, — mondta nyelvét csettintgetve a diák.

Élesztgették a tüzet, hogy el ne aludjon. Volt most már elég száraz fájuk. A tűz megszáritotta a nedves farakást.

Pittegett-pattogott a tűz. A lángok röpködtek szét a sötétségben. A két fiú elgondolkozva bámúlt a tűzbe.

— Mire gondolsz? — kérdezte egyszerre Palkót a diák.

Pali felsóhajtott:

— Az édes apámra gondolok, a ki megsebesülve fekszik a komáromi vár kórházában. Vajjon életben találok-e még, mire visszakerülök? Vagy visszakerülök-e általán valaha?

A diák vigasztalta:

— Ugyan, Palkó, nem szabad mindjárt a legrosszabbra gondolni. Bízzál a jó Istenben, ő nem hagyja el a benne bízókat. Látod, én odamegyek most, a hol a halált osztogatják, oda, a hol a légió harezol. Ott bizony senki sem tudja, hogy látja-e fölkelni a holnapit. De azért látnád csak, milyen vidám élet folyik a táborban. Nem búsul ott senki. Ha meg kell halni szívesen halunk meg, mert a hazáért halunk.

Palkó megszorította a diák kezét.

— Igazad van. A hazáért még az életünket is szívesen odaadjuk.

Lassan elálmosodtak mind a ketten.

A csónakban volt egy rongyos pokrócz. Annyi lyuk volt rajta, mint a rostán. De azért jó volt most ez a pokrócz. Beleburkolóztak és lefeküdtek egymás mellé a tűz közelében.

Mindjárt elaludtak mind a ketten.

Pál még az első álmát aludta, a mikor valami hideget érzett a mellén, fölébredt, fölnyitotta a szemét.

Azt látta, hogy egy ember guggol felette és a

mellén kotorász. Pali rögtön megismerte az embert. Ugyanaz volt, a ki a komáromi vár piacán megszólította: Bisztrai, a kém.

Pali egy szökéssel fölugrott.

— Talpra, diák! — ordította. — Talpra! Itt a kém!

A diáknak se kellett több. Felugrott, mintha puskából lőtték volna ki.

— Hol van? — kiáltotta.

Hol volt már akkor Bisztrai! Futott, mint a nyúl a fák között.

Pali a melléhez kapott. A levél nem volt ott.

— Elvitte a levelet a gonosz! — kiáltotta és Bisztrai után iramodott.

A diák nagy szökéssel nyargalt a Bisztrai nyomában.

— Add meg magad, — harsogta. — Mert lelélek.

Lehet, hogy ettől ijedt meg a kém. Rémülteén hátra kapta a fejét. Ebben a pillanatban megbotlott egy kiálló fatörzsben és a földre bukott. A két fiú a következő perczen elérte.

Pali csak a levelet kereste.

Az ott volt Bisztrai összeszorított kezében. Elvette a levelet, aztán így szólt a diákhöz.

— Most már futhat tovább a gonosz!

— Nem addig van az! — kiáltotta a diák. —

Mifelénk az ilyen urakkal másképen szoktak elbánni. A mellére lépett a kémnek.

— Imádkozzál! Ütött az utolsó órád!

Bisztrai könyörögve mondta:

— Kegyelem!

— Nincs kegyelem! — felelt a diák.

— Kegyelem! — ismételte a kém. — Szegény családapa vagyok. Kenyérkereső nélkül maradnak a gyermekeim.

— Átkozott az a kenyér, a mit te keresel.

— Sohasem teszem többet. Felhagyok vele.

— Esküdj meg rá! — mondta a diák.

— Esküszöm! — szólt Bisztrai és fölemelte a kezét.

— Most pedig lódúlj! — folytatta a diák. — Meg ne lássalak többet, mert meghalsz.

A kém remegve emelkedett föl. Elsietett a sö-

tétben. Soha sem látta többé senki. Kivándorolt az országból, megtartotta esküjét.

A két fiú sokáig beszélgetett az éjjeli kalandról.

— Csudálom, hogy ilyen nyomorúlt emberek is vannak a világon, — fakadt ki a diák. — A kémkedést tartom a legcsúnyább mesterségnek a földön.

Világosodni kezdtek a fák levelei. A hegyek felett világos sáv jelentette, hogy virrad. Hűvös szél lendült keresztül az erdőn.

— Induljunk, Pali, hogy estére Pesten lehessünk.

Igy szólt a diák és talpra ugrott. Összeszedték czók-mókjukat és megkeresték a csónakot a füzesben.

HATODIK FEJEZET.

A visegrádi rom.

Sötétben csónakáztak. Az utat nem téveszthették el. A Duna sodra vitte a csónakot, az evezők segítették.

Mire megvirradt, már nem is látták többé az erdős hegyet, a melynek oldalán az éjszakát töltötték.

Erdős hegyhátak emelkedtek jobbra-balra. A legmagasabb hegyormon rombadőlt várkastély látszott.

— Visegrád alatt vagyunk, — szólt a diák. — Ott látszik a híres visegrádi kastélynak a romja.

Az Anjou királyok építették a visegrádi várat. Róbert Károly, Nagy Lajos király laktak benne. Nagy volt akkor Magyarország. Három tenger határolta az országot. Nagy volt a magyar dicsőség.

A visegrádi királyi lakban világra szóló pompával, fénynyel élt a magyar király. Idegen fejedelmeket, királyokat látott vendégül asztalánál és a gazdag főurak, pompás lovagok mindig a király környezetében voltak. A királyi udvar mesés fénye messze ragyogott. Az Anjou-házból származó kirá-

lyok pompáját csak Hollós Mátyás múlta felül. Ő is szeretett itt vadászgatni a zöld hegyek között, a nagy őserdőkben.

A csónak elhaladt a torony alatt. A régi torony komoran bámult bele a Dunába. Palkó borzongva nézte falait.

Az erdős zöld hegyek mosolyogva integettek a szemhatárról.

— Királyok jártak erre, — szólt a diák. — Királyok lába érintett itt minden rögöt. Még a vén Duna is megszépül Visegrád alatt. Királylányok nézték arcukat hajdanában tükrében. — Hanem most már jó lesz, ha nem töltjük hiába az időt. Este-felé Pesten kell lenni. Ott te átadod a rádbízott levelet, én pedig megtudom, hogy merre jár a légióm. Ott aztán elválunk egymástól.

Késő délutánig nem is szólt többet a diák. Erősen húzta az evezőt. Pali is hallgatott. Elszomorította az elválásnak közelsége. Nagyon megszerette a diákot.

HETEDIK FEJEZET.

Az ostromlott Pest.

Késő délután egy sziget mellett haladtak el. A szentendrei sziget volt az. A diák nem volt beszédes kedvében. Immel-ámmal beszélt:

— Olyan sziget, mint a többi. Semmi nevezetes nincs rajta. Bárcsak már Pesten lennénk!

Az alkonyatban megjelentek a szemhatáron Budavár magas bástyái. A lánczhíd nagy fekete árnyéka végigfeküdt a Dunán. Pest sötét volt, mint az éjszaka. Egyetlen lámpa se égett benne. Sötét volt Budavár is.

— Az ellenség tartja elfoglalva a várat, azért ilyen kihalt a város, — mondta a diák, midőn partra szálltak.

Pest abban az időben még nem volt az a gyönyörű nagy város, a milyen napjainkban. Csak a Dunasoron voltak palotái. A város legnagyobb része alacsony földszintes házakból állott.

A fiúk lépése visszhangosan kopogott a néptelen utcákon.

— Nekem a Stáció-utczába kell vinnem a le-

velet, — mondta Pali. — De hát merre van a Stáció-utcza? Soha se voltam én Pesten.

Egyszerre észrevettek egy öreg embert, ki bő köpönyegében sietve haladt a házakhoz lapúlva.

A diák utána sietett és megfogta hátúlról a köpönyegét:

— Maga az, Istók bácsi? — kiáltotta. — Éppen magát keresem.

Az öreg ember majd sóbálványnyá változott ijedtében.

— Te vagy az, Barabás öcsém? — mormogta, kapkodva a szavakat.

— Én vagyok, én, Istók bácsi. Hol van a légió, azt akarom magától megtudni. A maga Gyuri fia a légióban szolgál.

Istók bácsi csak akkor tért magához meglepetéséből. Kitérta két karját és keblére szorította a diákot.

— Soha se hittem volna, hogy még látlak valamikor, öcsém! A fiam azt írta, hogy: Barabást, szegényt, elfogta az ellenség...

— Igaz, de elszöktem...

— No, azt ugyan jól tetted, öcsém. A légió pedig most a felvidéken van, Kassa körül.

— Köszönöm, Istók bácsi. Isten veled Palkó! — kiáltotta a diák és már indult volna, ha Istók bácsi vissza nem tartja.

— Nem úgy van az! — mondta az öreg. — Nem mindennap látok én légionáriust! Estére nálam lesztek. Holnap aztán Isten nevében útra kelsz.

Most már a Stáció-utczát is hamarosan megtalálták.

Palkó bekopogtatott a megjelölt házba.

A ház udvarán egy barna bajúszú fiatal ember lovat sétáltatott.

— Levelet hoztál Komáromból? — kérdezte, mikor Palkót meglátta.

— Igen.

— Add ide gyorsan. Soká jártál, öcsém.

A lovas átvette a levelet. Felpattant a paripára.

— Én Kozaliczky vagyok, a kormányzó futárja. Már reggel óta vártalak, öcsém. A kormányzó úr tisztelteti a tábornok urat.

Igy szólt és kivágtatott a kapun. A paripa patkója tüzes szikrákat szórt a kövezeten.

Pali megkönnyebbülve nézett utána. Csakhogy átadta már a fontos levelet.

Estére az öreg Istók bácsinál vacsoráztak.

Az öreg gyönyörködve nézte a két fiút. Ő maga egy falatot sem tudott enni, csak a fiúkat nézte.

Palinak azt mondta:

— Van nekem itt egy fuvaros jó barátom. Az korán reggel indul Komárom felé. Majd az elvisz magával.

Pali köszönte szépen.

A diáknak annyi üzenetet adott át a fia számára, hogy ha a diák azt mind a fejében tartotta volna, egyébre nem is gondolhatott volna.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Palkó megsiratja Barabást.

Hajnalban búcsúzott a diák.

Megölelte Palkót:

Isten veled! Isten veled!

Nem tudott egyebet mondani, a könnyei elfojtották a szavát.

Palkó se tudott semmit se mondani, pedig annyi minden nyomta a szivét.

Az öreg Istók bácsi a diák után kiáltotta:

— Aztán, ha erre jársz, öcsém, el ne kerülj

— Ha élek!... — felelt a diák és sebesen elment!

Palkót elvezette Istók bácsi a fuvaroshoz. Az már javában készülődött az útra. A fuvaros vállalta Palit. De összeölelgette arra, mikor Istók bácsi elmondta, hogy a fiú milyen fontos dologban járt Pesten.

A fuvaros a lovak közé csapott. A csengős lovak gyorsan vágattak végig a pesti országúton.

Két napig ment a szekér. Nem volt akkor olyan könnyű az utazás, mint manapság. Ellenség járt az országúton.

Harmadnap reggelre begördült a szekér Komárom várába.

Pali a kapuban észrevett egy fiatal katonát, a kinek nagyon ismerős volt az arcza. Nézi, nézi egy darabig, aztán megismeri.

— Barabás!

Csakugyan az idősebb Barabás fiú volt.

Odaszaladt Palihoz és könnyes szemmel mondta el, hogy az édes apját tegnapelőtt eltemette. Meghalt a jó öreg tanító, ő pedig rögtön felcsapott katonának.

Palinak az első útja a tábornokhoz vezetett.

A tábornok nagyon megdicsérte Palkót, mikor elmondta neki utazását. Gazdagon megajándékozta és így szólott hozzá:

— Nekem is van kedves hirem számodra. Az édes apád gyógyuló félben van.

Ennek örült meg csak igazán Palkó. Futott a kórházba. Ott az édes apja kezét megcsókolta:

— Hallottam, fiam, hogy derekasan viselted magad! — mondta az öreg zászlótartó.

Ez volt Palkónak a legnagyobb dicséret.

Egy hét múlva a vén zászlótartó már botra támaszkodva járkált.

Akkoriban egy ujságlap került a Palkó kezébe. Az ujságban elesett honvédek nevei voltak feljegyezve.

A mint olvasgatta Palkó a névsort, egyszerre megdobbant a szive. A névsorban ott volt:

— Barabás Barna, légionárius. Elesett a szolnoki csatában.

Palkó keservesen megsiratta a vidám diákot.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Harcz a sánczokon.

Sóhaj Pali ott tengett-lengett a várban. Nyár volt, meleg napok jártak. Az ellenség fokozott erővel ostromolta a várat. De a vár bevehetetlen volt.

A hosszú ostromot már elűnták a várban.

Egyszer elhatározták, hogy mulatságot rendeznek. Hadd mulassanak egy kicsit a katonák is.

Klapka tábornok volt a multság fő-fő rendezője. A piacon ökröket sütöttek és hordó borokat ütöttek csapra. Szólt a muzsika, a honvédek pedig hamarosan tánczra perdültek.

Az úri nép a bástyán mulatott. A széles bástyafalon a daliás honvédtisztek hetyke toborzót jártak, a piros nadrágos táborig muzsikások pedig víg zenét fújtak hozzá.

Hej, meglátta ezt az ellenség. Ucczu neki, arra szögezik az ágyúkat és gyilkos tüzelést kezdenek a vár ellen. Röpültek az ágyúgolyók, búgtak a bombák a mulatók feje felett. Azok pedig csak nevték az ellenség erőlködését és még vígabban ropták a tánczot. Mintha meg lettek volna babonázva az el-

lenség ágyúi. Az ágyúgolyók elrepültek a bástya felett, de senkinek még csak a hajszála sem görbült meg.

Utóljára is az ellenség únta meg a hiába való lövöldözést. Megszüntették az ágyúzást, a várfalon pedig késő éjszakáig hangzott a muzikaszó.

Hát így mulatott a komáromi helyőrség, míg az ellenség ádáz dühhel ostromolta a várat.

A vén zászlótartó is felépült már annyira sebéből, hogy elment ő is a mulatságra. Egy darabig csak nézte a tánczó honvéd fiukat.

Egyszer aztán az öreg zászlótartónak is jó kedve kerekedett, félrecepta kopott katonasapkáját és dúdolgatott magában. Ha nem lett volna mankós bot a kezében, bizony tánczra perdült volna ő is.

Este felé még vigabb lett a multság.

— Mindjárt jönnek a tüzes rakéták — kiabáltak a várvédők. — Azok majd megvilágítják a sötétséget.

A honvédek már megszokták, hogy éjjelenkint az ellenséges ágyútelepről tüzes rakétákat bocsátottak a vár felé. A röppentyűk felszálltak a levegőbe és ott szétrobbanva megvilágították a várat. A röppentyűk világosságánál lőtte aztán az ellenség a várfalakat.

Ezen az estén azonban hiába várták a világító röppentyűket.

Jött helyettük más.

A hogy leszállt a sötétség, egyszerre riadót kezdtek verni a várban.

Rémesen peregtek a dobok, a trombiták pedig élesen harsogtak. Az ellenség felhasználva a kínálkozó alkalmat, megrohanta a sánczokat.

Hej, vége lett a riadóra minden multságának. A honvédek abba hagyták a tánczot. Futottak mind a kaszárnyák felé. Még a tábori muzsikások is letették a szerszámjaikat és igyekeztek felcserélni a sipot a karddal.

Felnyíltak a laktanyák kapui és fáklyák lobogó fényénél sorakoztak a honvédek.

Sóhaj Pál se sokáig vesztegette az időt.

— Megyek, apám! Fegyvert kell fogni, hí a riadó.
A vén zászlótartó megszorította a fia kezét:

— Eredj, Pali! Aztán, ha az ellenség előtt
vagy, gondolj rám. Vágd helyettem is az ellenséget.

Pali elszaladt a kaszárnya felé, az öreg pedig
csendesesen biczegett utána mankós botjával.

A riadó hangjára megrémült a lakosság. Emberek, asszonyok futkostak az utcán, a gyerekek sírva futottak, anyjuk szoknyájába kapaszkodva.

Egy hatalmas lovas nyargalt a piacra:

— Emberek! — kiáltotta harsány hangon. —
Klapka tábornok parancsából jelentem nektek, hogy
nincs semmi baj. Honvédeink majd elbánnak az el-
lenséggel. Menjen mindenki nyugodtan haza.

A kaszárnyában ezalatt sorakoztak a honvédek. Egyik zászlóalj a másik után indult el. Roham-lépésben mentek, a tisztek kivont karddal haladtak századaik élén. Dübörgött a föld a honvédek lépése alatt. A szurnyok villogtak a sötétben. A várkaput kinyitották és a gyalogság kivonult a várból.

Sóhaj Pál mindjárt a legelső zászlóaljban volt, a mely elhagyta a várat.

Az éjszakai idő hirtelen zivatarosra változott. A nagy meleg után sötét lomha felhők gyülekeztek az égre. A szemhatáron tüzes fény cikázott és dördülés hallatszott. Nem lehetett tudni: az ellenség ágyúi tüzelnek-e, vagy pedig az égi háború villámai látszanak, mennydörgései hangzanak.

A zászlóalj alig tett nehény száz lépést a váron kívül, megbizonyosodtak felőle, hogy az ellenség ágyúi szólnak. Heves puskaropogás hallatszott a távolból. A maroknyi honvédesapat, a mely a sánczokat őrizte, elkeseredetten védte magát, a míg segítség érkezik a várból.

A segítség nem is késett. A zászlóalj futva haladt előre. A sötétségben, mögöttük ugyancsak lépések rohanása hallatszott. Ott jön a többi zászlóalj.

Simonyi Sámuelnek hívták a zászlóalj kapitányát.

— Fiúk, — kiáltotta a honvédek felé, mikor a sánczok közelébe értek, — inkább itt halunk meg valamennyien, de az ellenséget be nem engedjük! Előre! . . .

Alig mondta ki ezeket a szavakat, hirtelen megtántorodott, megfordult és arczra bukott. Golyó találta.

Sóhaj Pálnak nagyot dobbant a szive.

Két honvéd felemelte a parancsnokot és elvitte az útról. A hadnagy lépett a kapitány helyébe:

— Előre, fiúk! Ha meghal is valaki az egyenesen a mennyországba jut, mert a hazáért halt meg.

A zászlóalj tovább vonult.

Elérték a sánczokat.

Az ottlévő honvédek harsogó éljen kiáltásokkal fogadták a segítséget.

Hej, itt már kemény puskatűzbe jutottak.

A tüzes rakéták röpködtek a magasban és tűzesőt ontottak a földre. A tüzeső fényénél, mikor Sóhaj Pál a szomszédjára nézett, annak olyan fehér volt az arcza, mint a halotté.

— Bajod van, bajtárs? — kérdezte.

— Nem, még eddig nincs semmi bajom, — felelt a honvéd, bizonyos Tápió Miska, — csak úgy elszorúlt a szívem!

Sóhaj Pál vidáman kiáltott fel:

— A bátor katonát kerüli a halál. Ne félj Miska, a mig engem látsz!

A sánczok mentén sorakoztak a honvédek.

Végig heveredtek a sánczon és készen tartották a fegyverüket.

A sötétségben nem láttak tíz lépésnyire se. Csak a puskadörgést hallották, meg a golyókat hallották füttyülni a fejük felett.

— A puszkagolyók csak kis legyek — mondta — Sóhaj Pál. — De mindjárt jönnek a nagy dongók. Ne félj, Miska!

Csakugyan jöttek is a dongók: az ágyúgolyók. Zúgva csapkodtak le a sánczokba, nagy lyukat ástak a földbe ott, a hol leestek, ott forogtak egy darabig, aztán nagyot pukkanva, szétrobbantak.

— Te, Miska, — szólt Pali. — Mikor én Pesten jártam, ott hallottam egy mesét. Az ellenség bombázta várost. Úgy ropogott a sok bomba a háztetőkön, mint a jégeső. De akadtak bátor emberek, a kik nem ijedtek meg a bombáktól. Ha valami térre, vagy utczára esett a bomba, hamar nedves bivalybőrt terítettek rá, mielőtt szétrobbanhatott volna. Négyen-öten szorították le a bivalybőrt a földre.

Ha szétrobbant is a bomba, nem tett kárt senkiben, mert a bivalybőrt nem tudta keresztül szakítani.

Meglátta ezt egy becsületes csizmadia.

— No, — mondta magában, — én is így csinállok.

A hogy hazament, épen akkor esett az udvarába egy nagy bomba. Lyukat ásott a földbe, a mint leesett. Ott süstörgött, forgott. A csizmadiának nem volt bivalybőre, lekapta hát hamar a válláról a százgalléros köpönyegét, aztán utczú, ráborította a bombára. Bezzeg megjárta szegény. Darabokra szakította a százgallért a bomba, megölte őt is . . . Ejnye, mi bajod van Miska?

Tápió Miska nem hallgatta már a Sóhaj Pál elbeszélését. Kiejtette kezéből a fegyvert. Kiterjesztette a két karját.

— Megsebesültem Pali, — mormogta.

A sötétben eltalálta valami bolond puskagolyó. Sóhaj Pál féltérdre ereszkedett. Felemelte Miska fejét. Sápadt, halálra vált az arca.

— Ejnye, Miska. ne bolondozz...

— Katonadolog, — rebegette Miska. — A hazáért halok meg. Egész hadsereg vár már rám a túlvilágon. Tudom, örülni fognak a bajtársak, ha berukkolok a túlvilági zászlóaljba. A kapitány már úgy is előre ment...

— Talán nincs is olyan nagy baj, Miska bajtárs,
— vigasztalta Sóhaj Pál.

A haldokló honvéd felnyitotta megtört szemét:

— Itt van egy gyűrű a balkezemen. Az édes anyám gyűrűje. Vidd el neki, bajtárs. Balassa-Gyarmaton lakik. Özvegy Tápióné a neve. Mondd meg neki, hogy bátran haltam meg. Ő rá gondoltam, meg a hazára!

Nagy erőfeszítéssel felemelte a balkarját és megcsókolta a kezén a gyűrűt.

— Húzd le, Pali, az ujjamról.

Sóhaj Pál könnyező szemmel engedelmeskedett.

Miska honvéd felemelte a fejét és a sötétség felé fordult, a merre az ellenség volt. Harsány hangon kiáltotta bele az éjszakába:

— Azért mégis... Éljen a haza!

Véres hab ömlött ki a száján. Lehajtotta a fejét és meghalt.

Ebben a perczen éles trombitaszó hangzott a sötétben. Az ellenség rohamra indult a sánczok ellen. Palinak nem volt ideje a halottal foglalkozni. Kabátjába rejtette a gyűrűt.

— Ki tudja, — gondolta bánatosan, — vajjon teljesíthetem-e a Miska megbizását? Nem vonulok be én is a túlvilági hadseregbe?

Ropogó puskatűz hangzott. Parancsszavak röpököttek a levegőben... Egyszerre megmozdult a sötétség. Fehérköpönyeges sorkatonaság jött rohamra. Villogtak a kardok. A sánczokról ebben a pillanatban puskadörgés hangzott. A honvédek fogadták ezzel az üdvözlettel az ellenséget.

A puskatűzre megbomlott az ellenség sorfala, de nem hátrált. Elszánt katonák voltak azok is. Tovább rohantak a sánczok felé és mielőtt a honvédeknek idejük lett volna újra tölteni a fegyverüket, az ellenség kapaszkodott fölfelé a sánczokon.

Hát bizony most már nem volt mit tenni egyebet, mint fogadni az ellenséget. Erre a fogadásra legjobb volt a szurony. Szuronyt szegeztek a honvédek. Véres harc kezdődött a sánczokon. Az elszánt ellenség neki ment a honvédek szuronyainak, de a honvédek sem hagyták ám magukat. Úgy védtek a sánczot, mint az oroszok. Dobogott a föld, a levegő reszketett a harci lármától. Nem szóltak

már a puskák. Férfi küzdött férfi ellen. Eltört a kard a szörnyű tusában. Elgörbült a szurony, megfordították a puskát és a vastagabb végével hadakoztak. A kit a nehéz puskaagy megütött, annak elég volt már a háborúból arra a napra.

Sóhaj Pál se restelkedett. Mikor kilötte a puskáját, elgörbült a szuronya, két kézre kapta a fegyvert. No most gyere ellenség.

Úgy járt a kezében a fegyver, mint a csépha-daró. Hárman is jöttek ellene. No, Sóhaj Pál, most mutasd meg hogy mit tudsz. Hát meg is mutatta. Nem hátrált volna egy tapodtat sem. Megfeszítette a lábát. Inkább itt hal meg, de nem mozdúl.

Egyszerre aztán iszonyú ütést érez a fején. Valamilyik ellenség a háta mögé került és a kardjával fejbe ütötte. Sóhaj Pál megtántorodott és odarogyott a halott Miska bajtárs mellé. Elveszítette az eszméletét.

Arra tért magához, hogy csúrom viz a teste, mint az ürgéé. A zivatar tombolt körülötte. Villámok hasították keresztül az éjszakát. Az égi háború véget vetett a földi háborúnak. Csend volt a csatamezőn, csak az ég dörgött és a szél fütyült.

Pálnak iszonyúan fáj a feje. De az első gondolata az volt, vajjon győzött-e magyar?

Lassan feltápáskodott a földről. Körülnézett. Messze a sánczárookban lobogó tábori tüzet pillantott meg. Tántorogva, meg-megcsúszva a nedves talajon, elindult a tábortűz felé. Közelebb, mindig közelebb ért a tűzhöz. Dobogott a szive: vajjon honvédek

ülnek-e a tábortűz körül, vagy pedig a győzelmes ellenség?

Mikor a tűz közelébe ért, ijedten meghátrált. Fehérköpönyeges ellenséges katonák ülték körül a tüzet . . . Meghátrált, de már későn volt, észrevették.

— Hohó, gyere csak te akasztófára való honvéd!
— kiáltotta az egyik katona.

Felugrott és megragadta Pált. Hogy pedig el ne menekülhessen, hamarosan összekötözte. Sőhaj Pál a földre bukott. Elvesztette másodszer is az eszméletét.

TIZEDIK FEJEZET.

A fogságban.

Világos reggel volt, mikor Pál felocsudott kábultságából. A feje még mindig nagyon fáj. Szalmán feküdt és a keze össze volt kötözve.

Felnyitotta a szemét. Egy katonát pillantott meg, a ki vállra vetett fegyverrel sétálgatott előtte. A katona is észrevette, hogy Pál magához tért. Tört magyarsággal így szólt hozzá:

— No, csakhogy felébredtél, pajtás. Már azt hittem, hogy csak a másvilágon ébredsz fel, olyan mélyen el találtál aludni.

— Hol vagyok? — kérde Pál.

— Fogoly vagy! A tábori kórházban vagy.

Pál nagy nehezen felemelte a fejét. Egy nagy sátorban volt. A földön szalma és a szalmán sebesült honvédek feküdtek. A fehérköpönyeges őr vigyázva járt közöttük, nehogy rálépjen valamelyikre.

Pál a szalmán, maga mellett mindjárt egy ismerős honvédet vett észre: Bieze Pált, a zászlóalj dobosát.

— Szervusz, pajtás. Hát te is itt vagy?

A csupaszar arcu kis dobos a lábára mutatott, vagyis az egyik lába helyére. A lábát elvitte valami ágyúgolyó.

— Nem volnék itt, ha ez meg volna! Elszökött tőlem a jobb lábam. Hej, pedig hogy szerettem! — felelt a kis dobos és bágyadtan mosolygott.

— Én pedig úgy érzem, mintha a fejem vesztettem volna el — mondá Sójhaj.

— Jókora vágás van rajta. Az imént kötözték a táborigorvosok, mikor erre jártak. Te persze nem tudsz róla semmit.

— Még azt sem tudom, hogy kerültem ide, — szólt Pál.

A kis dobos erre tudott felelni:

— Azt majd megmondom én neked. Csata után összeszedték a sebesülteket meg a halottakat. Emezeket eltemették. Egy nagy gödörbe hányták a névtelen hősokeket. Honvédet, ellenséget együtt. Azok még odalenn a föld alatt is folytatják a tusakodást. Soha sem fognak megnyugodni egymás társaságában.

— Hát velünk most már mi lesz?

A kis dobos erre is tudott felelni.

— Bizonyosan főbe lönek. Az elfogott ellenséget nem szokás kimélni. Én nem is nagyon bánom, legálább megszabadulok a kínjaimtól. Nagyon fáj a lábamnak a helye. Meg aztán mit csináljak fél lábbal? Koldulni menjek tán?

Az őrtálló katona rájuk kiáltott:

— Ne beszélgetsetek, hé! Mert nem szabad. Csendesesen feküdjön mindenki.

Jóképü, sárga bajuszu fiu volt a katona. Pali csendesesen megszólította:

— Hová való vagy?

A katona elgondolkozott:

— Minek kérdezed? Úgy se ismered azt a vidéket.

De látszott, hogy jól esett neki e kérdés. Mikor visszafelé sétált, megállt Pali mellett:

— Págából való vagyok. Ott él a szegény öreg édes anyám. Este-reggel imádkozik értem. Azért nem történt még semmi bajom.

— Szeretnél-e hazamenni?

A katona erre mérges lett.

— Ne kérdezz bolondságokat! Hát te nem szeretnél hazamenni?

— Nem! — felelt Pali. — Én a csatamezőre szeretnék menni és beverni annak a fejét, a ki az én fejemet bántotta.

— Azt már úgy sem találod meg. Talán azért nem szeretnél hazamenni, mert nincs otthonod?

— Nekem az az otthonom, a hol csata van. A hol küzdeni kell a szabadságért. Önként jöttem el hazulról, mert hívott a haza. Csak akkor megyek vissza a falumba, mikor a hazának már nem lesz szüksége rám.

Az idegen katona csóválta a fejét:

— Bezzeg hazamennék én, csak eresztenének.

— Látod, ez a különbség köztünk, — felelt Pali. — Mi magyarok lelkesedésből, hazaszeretetből harcolunk, ti pedig azért, mert parancsolják. Mi a hazánkat védjük, ti pedig csak engedelmeskedtek föllebbvalóitok parancsának, mikor harcoltok.

Az idegen katona összeránczolta a homlokát:

— Azt hiszem, — mormogta, — ha magyar volnék, én is úgy tennék, mint ti . . . Hanem most elég legyen ám a beszédől, mert megharagszom.

Igy szólt és vállravezett puskájával tovább sétálgatott a sebesültek között.

A kis dobos odasúgta Palinak:

— Nézd, milyen szomorú lett az őr! Bizonyosan haza gondol az édes anyjára.

Nem sokáig figyelhették az őrtállót. Felváltották. Az új őr mogorva, szálás legény volt. Ez nem állott szóba a foglyokkal. Haragosan járkált közöttük.

Estefelé újra eljöttek a tábori sebészek és meg-

vizsgálták a sebesülteket. Mikor Pali fejről levették a köteléket, azt mondta az egyik orvos:

— Hohó! hisz nem is olyan nagy már a seb. Holnap már lehet a hadi törvényszék elé vinni.

Palinak hideg borzongás futott végig a hátán. Hadi törvényszék! Tudta, hogy mit jelent ez a szó. Főbe fogják lőni . . . Érezte, hogy valaki megszorítja a kezét. A kis dobos volt.

— Menekülj, pajtás, — súgta. — Menekülj!

Pál szomoruan intett:

— Hová menekülnék! Őriznek itt. Meg aztán a fejemet se bírom felemelni.

A kis dobos nagyot sóhajtott. Aztán még egyszer megszorította a Pali kezét. Ki tudja, holnap lesz-e erre még ideje?

Estefelé nagy mozgalom volt a táborban.

A távolból puskaropogás, ágyudörgés hallatszott.

— A magyarok visszaveszik a sáncot az ellenségtől! — kiáltotta Pali és csaknem felugrott az izgatottságtól.

Egész éjjel nem tudta lehunyni a szemét.

Az ágyudörgés megrázta alatta a földet és csaknem felkiáltott:

— Előre, előre!

Képzeletében látta a zászlóaljkat előre rohanni. Hej, ha ő is ott lehetne!

Hajnal felé nagy zavar támadt a táborban. A katonák jöttek vissza. Kimerülten, lehorgasztott fejjel botorkáltak a tábor előtt. Kocsikon jajgató sebesülteket hoztak. De nem magyar sebesülteket.

— Győztek a magyarok! — ujjongott Pali és a kis dobos nyakába borúlt sirva.

Eszébe se jutott most, hogy reggel hadi törvényszék elé állítják és esetleg főbe lövik. Mámorossá

tette a győzelem. Látta lobogni a háromszinű zászlót a visszafoglalt sánczokon és hallotta a honvédek diadalmas kiáltását:

— Éljen a haza!
Boldogan alult el.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Váratlan fordulat.

Sóhaj Pált másnap nem állították a hadi törvényszék elé. Sokkal súlyosabb volt a fején levő seb, sem-hogy mozdulni tudott volna. A tábori orvosok beszélgetéséből kivette Pali, hogy azelőtt való nap az ellenség nagy veszteséget szenvedett. De más híreket is hallott. Egy torzonborz bajuszú honvédhuszárkáplárt hoztak a kórházba. Golyó fúrta keresztül a lábát, leesett lováról és az ellenség elfogta.

A huszárkáplár ugyancsak szidalmazta az ellenséget, mikor a szalmára fektették.

— Csak a kardom volna meg, majd megmutatnám én a hatvágást az ellenségnek! — kiabálta.

De bizony a kardját már jó előre elvették.

Sóhaj Pál megkérdezte a káplárt:

— Huszár bácsi, mi ujság Komáromban?

— Rossz ujság van, — felelt a huszár. — Elveszett a magyar szabadság. A magyar hadsereg letette Világosnál a fegyvert. Már csak Komárom áll, de az áll rendíthetetlenül.

A huszár keservesen felsóhajtott:

— Letűnt a mi szép csillagunk!

Pali elgondolkozott a huszár beszédén.

— Nem baj az, huszár bácsi. A magyar szabadság élni fog addig, a mig Isten lesz az égben, a mig magyar lesz a földön.

A vén huszár erre már nem felelt egyebet, mint elkeseredve felkiáltott :

— Szép, szép, öcsém, de én már az én vén fejemmel mégis csak jobban szerettem volna, ha legyőzzük az ellenséget, s kiverjük az országból.

Pali vigasztalta a vén huszárt :

— Áll még Komárom vára! Sok víz lefolyik addig a Dunán, a mig az ellenség azt a várat beveheti.

A huszár erre búsan szólt.

— Pedig nem is olyan sok viz folyik le a Dunán. A várban már beszélnek, hogy alkudoznak Komárom feladásáról. Mit csinálna itt a magyar egymagában, mikor már az egész ország az ellenségé?

Pali ezen nagyon elszomorodott. Avval vigasztalta magát: „Engem úgy is főbe lőnek, az én sorsom már meg van pecsételve!”

Napok múltak. A foglyokkal nem törődött senki. Csaták sem voltak. Hallgattak az ágyúk, pihentek a katonák.

— Vajjon mit csinálnak Komáromban? — tündött Pali magában, mikor nem hallotta a komáromi ágyukat dörögni. A többi foglyok is szomorú lemondással heverésztek a szalmán. Vége a magyar szabadságnak . . .

Egyszerre híre jött, hogy feladják a várat, az ellenség bevonúl és a foglyokat szabadon bocsátják.

Pali izgatottan várta a reggelt.

Még alig hajnalodott, dobpergés verte fel álmukból a katonákat. A foglyok kezéről levették a bilincseket. Palinak fejsebe már egészen begyógyult. A huszár is talpra állott, csak a kis dobos nem tudott mozdulni. Nem gyógyult meg a lába. A mankón pedig még nem tudott járni.

Ragyogó szeptemberi reggel volt.

Az ellenséges csapatok Komárom felé vonultak.

A kapukat felnyitották, az ellenség bevonúlt a várba.

Palinak első dolga volt az édes apját megkeresni.

A vén zászlótartó alig hitt a szemének, mikor a fiát meglátta.

— Hát te élsz? — kiáltotta.

A nyakába borúlt és sirva megcsókolta.

— Azt hittük hogy elestél a csatában. No, csak-

hogy itt vagy, kedves fiam! Most már mehetünk haza. Vége van a háborúnak.

— Hát menjünk haza. Legyőzött bennünket az ellenség, — felelt szomorúan Pali.

— Nem győzött biz az le! A magyar szabadság él. Élni fog örökké. Él a fűben, a virágban, a levegőben. A magyar nemzet nem felejt el, hogy szabadnak született. A szabadságharcz tovább folytatódik. De

most már nem a csatamezőkön, hanem az eszmékben, a gondolat fegyverével.

Egy magas, barna bajuszú honvédtiszt mondta ezeket a szavakat, a ki meghallotta a zászlótartó és fia beszélgetését.

— Ne búsuljon, bátyám uram, — folytatta a vén katona vállára csapva kezével. — Mi talán már nem érjük meg, de a fia biztosan megéri, hogy felvirrad újra a magyarnak. A szabadságot nem lehet a föld alá temetni!

A zászlótartó elgondolkozott:

— Igaz biz a! — mormogta. — Gyerekeink, unokáink folytatják majd a harczot, a mit mi elkezdünk.

A honvédtiszt kezét szorította a zászlótartóval.

— Isten áldja meg, bátyám! — mondta.

Palinak is a kezét nyujtotta:

— Isten veled, öcsém! Ne felejtse el soha, hogy a szabadság katonája vagy.

Elbucúztak, elváltak.

Elhagyták estefelé a várat és csendesen ballagtak az országúton.

Pali egyszerre megfogta az apja kezét:

— Megálljunk, apám. Én még nem mehetek haza. Egy haldokló bajtársamnak megígértem, hogy elviszem az édes anyjának az utolsó izenetét.

— Veled megyek, fiam! — felelt az öreg — most már ne hagyjuk el egymást.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Özveggy Tápióné.

Beletelt három nap, a mig Komáromból Balassagyarmatra jutottak.

Nem mentek ám az egyenes országúton. Úttalan erdőkben, hegyek között jártak bujdosva. Az ellenség volt az úr az országban és nem kegyelmezett senkinek.

Egy esős reggelen értek Gyarmatra.

Nemsokára megtalálták az özveggy Tápióné házát.

Bekopogtattak hozzá.

Öreg asszony volt már az özveggy. Haját behavazta az idő, arczára barázdákat vont. Mikor a két bujdosó honvédet megpillantotta, szives szóval kiáltott rájuk:

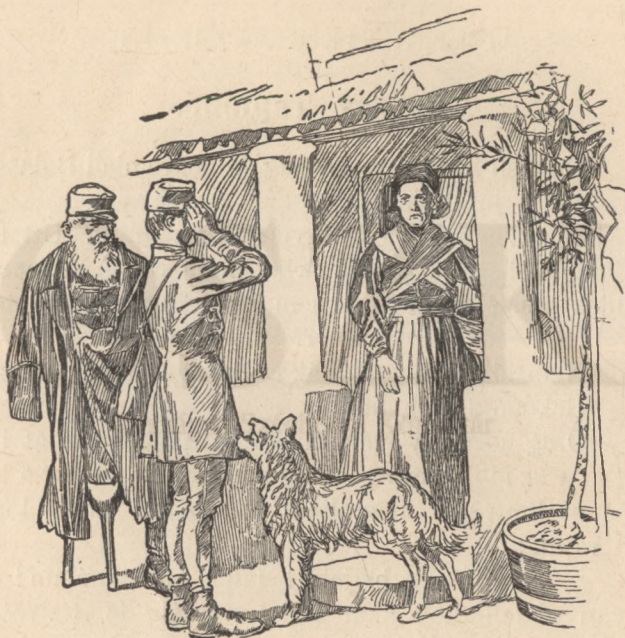
— Kerüljenek beljebb! Isten hozta nálam! Itt ugyan el lehetnek akár itélet napjáig is. Szivesen látom magukat. Nekem is van egy szegény honvéd fiam...

Az özveggy leültette a bujdosókat. Kinálta őket mindennel, a mi házában volt. Mikor meghallotta, hogy Komáromból jönnek, majdnem összecsókolta őket örömében.

Palinak megdobbant a szive.

Istenem, hogy mondja meg ő ennek a jó öreg asszonynak, hogy már nincs fia.

— Ott van ám az én fiam is, Miska! Ismerték tán őt?

Palinak remegett a hangja :

— Jó pajtásom volt . . .

Özvegy Tápioné halálsápadt lett :

— Miért mondd, fiam, hogy csak volt?

Pali nem tudott mindjárt felelni.

De minek is felelt volna. Az anyai sziv már megérezte a valót.

— Meghalt? — kérdezte tétovázva.

Pali kivette a gyűrűt a zsebéből.

— Ezt küldi a csatamezőről.

Özvegy Tápióné felsikoltott és az asztalra borúlt.

— Bátran halt meg, — folyatta Pali. — Az volt az utolsó szava: eredj, bajtárs, mondd meg az édes anyámnak, hogy ő rá gondoltam, meg a hazára.

Özvegy Tápióné keservesen zokogott.

Az öreg zászlótartó is közbe dörögött ekkor:

— Ne búsuljon, asszonyom: a hazáért halt meg a fia!

Özvegy Tápióné fölemelte a fejét. Egyszerre elmúlt a zokogása.

Odalépett a zászlótartóhoz és kezét szorított vele:

— Igaza van! A hazáért halt meg, — szólt büszkén. — Ha még egy fiam volna, azt is odaadnám a hazának.

(Vége.)

A vörös Medveczky.

A nagyapámtól hallottam ezt a történetet.

Volt egy fiú a falunkban, vörös hajú, szeplős arcú fiú volt, Medveczky Miskának hívták.

Ennek a Medveczkynek az volt a végzete, hogy senki se szerette. Csúfolták folytonosan, mert vörös volt a haja, szeplős az arcza. Ha az utcára lépett, nyomban utána kiáltották:

— Hová mégy, te pulykatojás?

A fiúk még szívesen se játszottak vele. Szegény Medveczky Miska csak messziről nézte a fiúk játékát. Hej, pedig tudott ő is labdázni, golyózni. A bigét oly ügyesen tudta dobni, mint egy fiú, se a faluban.

Háború volt abban az időben. Ellenség járta az országot. A hány épkézláb ember volt, mind elment honvédnek.

Medveczky Miskának is elment az édes apja a csatába. Miska, ha nagyon elkeserítették a csúfalkodó fiúk, gyakran így szólt az édes anyjához:

— Édes anyám, elmegyek én oda, a hol az édes apám van. Felcsapok honvédnek. Elég erős vagyok. Elbírom a kardot meg a puskát.

Az anyja ilyenkor megölelte Miskát:

— Ugyan hova mennél, édes fiam? Mit csinálnék én te nélkülöd, egyedül? Az ilyen kis fiúnak még itthon a helye, a kuczkón.

De Miska addig álmodozott, a míg egy szép napon csak a nyakába kerítette az édes apja téli bundáját, egy tarisznyát megtömött elemózsiával. A padláson talált egy vén rozsdás kardot. Azt az oldalára kötötte.

— Megyek a háborúba! — mondotta és elindult.

A csúfolkodó fiúk a falu határáig kísérték Miskát. Útközben kiabálták:

— Nézzétek a vörös Medveczkyt! Megy a háborúba. Majd levágja a német a fülét.

De Miska ügyet se vetett a csúfolkodókra. Ment egyenesen előre.

Elmaradt mögötte a falu, be is esteledett szép csendesen. Miska csak ment, mendegélt. Reggel is lett aztán.

Losonc táján járt már valahol, mikor leült megpihenni egy nagy fa alá.

A mint ott üldögélt, egyszerre csak tompa mennydörgést hall a távolból. Miska még soha sem hallott addig ágyúdörgést, de a földet rázó dübörgésből mindjárt gondolta, hogy ágyúznak valahol. A hol pedig ágyúznak, ott csata van.

Miskának se kellett több. Más ember elbújt volna a helyében a fa tetejére, de nem úgy Miska. Elindult előre a kanyargós országúton.

Egy erdő szélén ballagott. Az ágyúdörgés mind közelebb hangzott. Az erdő eltakarta a csatát.

De mikor az erdőbe ért Miska, akkor már a puskagolyókat is hallotta süvíteni a fák között.

Egyszerre csak halk, elhaló nyögést hallott a fák közül. Széttárta a bokrokat. Egy fa tövében sebesült magyar vitéz feküdt, a paripája mellette állott és harapdálta a füvet.

— Mi baja van, vitéz uram? — kérdezte Miska részvétellel.

— Nagy az én bajom, öcsém. Nem látom én már felkelni többé a napot. Három kozák megtámadott az imént és megsebesített. Pedig a zsebemben van egy fontos levél, a melynek még ma estig a fővezér kezéhez kell jutni.

Miska nem sokáig gondolkozott:

— Adja ide azt a levelet, vitéz uram. Elviszem én. A vitéz végigmérte Miskát.

— Kicsiny vagy még öcsém, de ha magyar vagy, akkor nem féltelek. A fővezér seregével ott van az erdőn túl, a hol az ágyú szól. Fogd a levelet és eredj Isten nevében. Az én nevem Komoróczy György, kapitány.

— Engem pedig a vörös Medveczkynek hívnak, — szólt Miska, mikor a kapitány kezét fogott vele.

Keblébe dugta a levelet, aztán sietve ment arra, a merre a kapitány igazította.

Kiért az erdőből.

Mély völgy volt az erdő szélén. A völgyben volt a csata. Ágyúk, fegyverek gomolygó füstje fedte a völgy oldalát. Ropogtak a puskák, harci zaj töltötte meg a levegőt.

Miska leereszkedett a völgybe.

Legelőször egy magyar huszáresapattal találkozott. A huszárok hadnagya rákiáltott Miskára:

— Nem mégy innen, te gyerek! Halált osztogatnak itt, nem pedig mákos patkót.

Miska erre elmondta, hogy mi járatban van.

A huszárok hadnagya intett egy vén huszárnak:

— János bácsi, vegye ezt a gyereket a nyeregbe maga mellé, aztán vigye vágatva a fővezérhez. Mi pedig menjünk a sebesült Komoróczy kapitány keresésére.

Vitte a vén huszár Miskát nyargalvást. Ropogott körülöttük a puska, bömbölt a sok ágyú a völgyben. De semmi bajuk sem esett. Mindössze a vén huszár csákóját fúrta keresztül egy puskagolyó.

A fővezér tábornokaival egy kis erdő szélén tanyázott. A huszár jelentette, hogy mi járatban van. Miskát nyomban a fővezér elé vezették.

Átadta a keblébe rejtett levelet. A vezér végigolvasta, aztán egyszerre kipirosodott az arcza az örömtől.

— Éljen a haza! — kiáltotta. — Segítség érkezik a számunkra az erdőn túlról. Most már rajta, magyar!

A tábornokok mind felugráltak a fűből, a hol eddig heverészték.

— Miénk a győzelem! — kiáltották.

Miska pedig csak ott állott tágranyilt szemmel. A fővezér egyszer csak hozzá lépett és levett a saját kabátjáról egy nemzeti színű szalagos érdemrendet. Feltűzte azt a Miska mellére.

— Derék gyerek vagy, öcsém. Viseld becsülettel. Most pedig menj haza az édes anyádhoz.

A vén huszár felkapta Miskát a nyeregbe és visszavitte az erdőbe.

Miska onnan hazafelé ballagott.

Hej, irigyelte az egész falu a vörös Medveczkyt, a mikor estefelé beállított haza, mellén a fényes érdemrenddel. Még az öreg emberek is szájtátva hallgatták Miskát. Az öreg tanító úr pedig így szólt a falu gyerekeihez:

— Gyerekek, meg ne halljam, hogy ezentúl vörös Medveczkynek csúfolja valaki Miskát: A bátor Medveczky ezentúl az ő neve.

Sipka, a híres toronymászó.

Sipka, a kiről mesélek, inas volt egy pesti ács-mecsternél.

Abban az időben örültek az ácsmesterek, ha inasuk volt. De nemcsak az ácsok, hanem mindenféle mesterek, mert a legények elmentek honvédnek.

Nagy idők voltak. Kiütött a szabadságharc! A hány ép-kézláb magyar volt, az mind elment arra, a merre a háromszínű zászlót vitték. Elment katonának.

Hej, ment volna Sipka is, mikor az ácslegények, inasok ott hagyták a gazdájukat. Együtt sorozták be őket a diákokkal. Nem volt különbség mesterlegény és tanuló ifjú között. Magyar volt mind a kettő, fejébe nyomták a honvéd-csákót. Sipka is ott settenkedett a sorozó-bizottság körül, míg egy nagy bajuszú kapitány rákiáltott:

— Nem mégy mindjárt haza, te Hüvelyk Matyi!
Sipka szégyenkezve fuott el.

Hát tehetett ő arról, hogy alig látszott ki a földből! A szívébe pedig nem láthattak. A szíve tele volt lelkesedéssel, hazaszeretettel.

Könnyes szemmel faragta tovább a gerendákat, deszkaszálakat. A gazdája vigasztalta:

— Ne búsulj, fiam...

— Már hogyné búsulnék, — felelt Sipka, — mikor gazd' uram is búsul, mert az öregsége miatt nem vitték el honvédnek.

— Igaz biz' az, — felelt sóhajtva az öreg ács. — De azért lehet, hogy még mi is tehetünk valamit a hazáért. Csak várjunk türelmesen.

Nagy csaták, háborúk híre érkezett. Az öreg ács esténként elolvasta az újságból a csaták híreit. Sipka lángoló szemmel hallgatta.

Győztek a magyarok mindenfelé.

— No látod, fiam, — mondta az ács, — nélkülünk is győznek a honvédek.

Sipka azért csak tovább búsult.

Fordúlt az idő.

Vesztett csaták, veszett ütközetek híre érkezett.

— Hej, ha én ott lettem volna, majd megmutattam volna! — kiabált Sipka. — Inkább meghaltam volna, mint hátráljak.

— Nono, — szólt az ácsmester, — meghaltak elegen.

Egyszerre Budavárába is bevonult az ellenség. A várfalakra ágyúkat raktak és az ágyúk csövét Pest felé szegezték.

Az öreg ács fejcsóválva mondta:

— Mind agyonlövöldöznek bennünket.

Nem sokára megdördültek az ágyúk.

A nagy fekete ágyúgolyók bűgva, sisteregve

repültek Pest felé. A hová repültek, ott ledöntötték a házakat, megölték az embereket.

Sipka a gazdájával egy mély pinczébe rejtőzve hallgatta az ágyúk dörgését.

Napokig szóltak az ágyúk. A pesti házak romokban heverték, az emberek meghaltak vagy elmenekültek.

Sipka esténként kilopódozott a pinczéből. Körül nézett a rombadőlt városban.

Egy este oly eszeveszetten rohant haza, hogy majd nyakát szegte a pinczelépcsőn.

— Gazd'uram, itt vannak a honvédek! Ostromolják Budát.

Az öreg ács egy szót se tudott szólni örömeiben, csak megölelte Sipkát.

— No Sipka, — mondta aztán, — most következett el a mi időnk. Van a padláson egy tuczat háromszínű zászlóm. Régi követválasztási zászlók. Most kitűzzük azokat a pesti tornyokra. Azoknak is a legtetéjére. Hadd örüljenek neki a honvédek a budai parton.

Sipka nagyot ugrott örömeiben. Csakhogy végre tehet ő is valamit a hazáért.

Mindjárt lehozta a zászlókat a padlásról. Az esti sötétségben szépen elindult a mesterével.

A budai várfalokról tüzet okádtak az ágyúk Pestre. Csapkodtak a golyók jobbra-balra.

Sipka bátran haladt előre a belvárosi templomig.

Ott a derekára kötött egy lobogót, s rúdját a kezébe fogta, aztán fel a toronyra!

Nem volt az könnyű mesterség, mint hiszitek. A torony falán nincsenek lépcsők. Sipka a villámhárítón kúszott fel és a fal kiugrásaiba, párkányaiba kapaszkodott.

Nem hiába volt ácsmesternél. Eleget járt a torony tetején. A toronyfedés, tetőjavítás az ácsok munkája. Úgy kúszott felfelé, mint egy macska. Az öreg ácsmester nézett utána addig, míg könnybe lábadt a szeme.

Sokáig tartott, a míg Sipka a torony tetejére ért. Útközben pihent is egy darabot.

De egyszer csak odafönt volt.

Kibontotta a zászlót. A háromszínű lobogó ott lengett a torony tetején az éjszakai szélben. A budai ágyúk gyilkos tűzzel dörögtek.

Egyszerre csak ezer meg ezer torok kiáltása hangzott át a Dunán. A hegyek visszhangozták a kiáltást.

— Éljen a haza! — Ezt kiáltotta húszezer honvéd akkor, midőn rohamra indult a budai vár ellen.

Sipka a torony tetejéről visszakiáltotta:

— Éljen a haza!

A lobogó pedig lengett, lengett, mintha biztatná a túlsó parton küzdő magyarokat.

Mire felkelt a nap, már nem volt egyedül a pesti tornyon lengő zászló.

Magyar zászló lengett a budai váron is. A honvédek bevették Budavárát.

A magyar vezér, mikor meglátta a pesti zászlót, megkérdezte, hogy ki tűzte azt oda.

Sipkát maga elé hívatta és érdemrendet tűzött mellére.

Késő öreg koráig büszkén mesélte Sipka, az ács, híres toronymászását.

— Nem voltam Budán, de mégis segítettem a vár bevételében, — szokta volt mondani.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A fehérhajú fiú.

Mikor én gyermek voltam, szomorú idők jártak akkor hazánkra. A szabadság zászlaja lehanyatlott, nehéz rabságban sinylődött a nemzet. Olyan volt az ország, mint egy nagy temető: csupa sirhalom. A sirok között lehajtott fejjel jártak az élők.

Az iskolában sem a régi tanító úr volt.

A régi tanítónk elment honvédnek és nem jött vissza. Elesett a csatatéren.

Az új tanító idegen nevű, idegen nyelvű ember volt. Magyarúl jóformán nem is nagyon tudott. Nád-pálcza volt a kezében és volt ne mulass, ha rosszul viseltük magunkat.

Ebből az időből legjobban emlékszem Hlupka Laczira.

Kis fekete fiú volt Hlupka Laczi, idegen fiú volt, — lengyel.

Az édes atyja Lengyelországból menekült hozzánk, mikor letiporták a lengyelek szabadságát. Hogy valami megélhetése legyen, tánczmesterséghez fogott. A kis város fiúcskái, lányai Hlupka úrhoz jártak tánczolni tanulni.

Nagy szobában tartottuk a tánczleczkéket. Hlupka Laczi segített az édes apjának. Kis hegedűt szorított vállához és azon muzsikázott, miközben az öreg Hlupka vezette a tánczot.

— Egy-kettő, egy-kettő, — kiabált a tánczmeister úr és csattogtatta a tenyerét.

Laczi pedig muzsikázott a nagyterem sarkában.

Persze sokat csúfolták Laczit e miatt.

— Nem is vagy te magyar, Laczi, — mondogattuk neki. — A neved se magyar, a nyelved se magyar, csak egy kis muzsikás vagy.

Laczi elpirosodott.

— Igaz hogy nem vagyok magyar, — felelt — de azért szeretem ezt az országot, szeretem a magyarokat. Muzsikálni is csak azért muzsikálok, mert az édes apám kívánja.

Laczi emellett szorgalmasan tanult, ő volt a tanító úr legkedvesebb tanítványa. Az első helyen Hlupka Laczi ült, a bizonyítványa pedig csupa kitűnő volt.

— Azért mert Laczi is idegen, mint a tanító úr, — mondtuk — és tovább csúfolódtunk Laczival.

Hire futamodott egyszer, hogy egy osztrák tábornok látogat el városunkba. Hej, megijedt mindenki a hirre. Vajjon mit akarhat nálunk a hatalmas úr? Már napok előtt nagy előkészületek folytak a tábornok fogadására. Tanítónk új ruhát csináltatott, kimeszeltette az iskolát és egy nagy sárga-fekete lobogót tűzött az iskola-épületre.

Különben az egész várost fellobogózták. Három-

szinű zászló nem látszott sehol, csupa fekete-sárga színű zászlók lobogtak a házakon.

Kiadták a parancsot, hogy a város lakosai ünneplő ruháikba öltözzenek és a város határában várják a nagy urat. Az iskola növendékei is kivonultak az országútra, ott sorba állottak. A tanító úr megparancsolta, hogy azt kell kiáltani:

— Éljen a császár!

Mikor felállottunk az út mentén, egyszerre csak azt kérdi a tanító úr:

— Hol van Hlupka Laczi?

Hol van Laczi? Senkiséem látta Laczit reggel óta. A tanító úr rosszkedvűen csóválta a fejét:

— Épen neki kell hiányozni!

Nemsokára dobpergés hangzott az országútról. A generális közeledett. Ragyogó ruhában volt az öreg generális, de ragyogóbb volt a kísérete. A lovasok ruhája csillogott az aranytól, a paripák büszkén lépdeltek.

A tanító úr fölemelte a kezét. A jeladásra az iskola növendékei elkiáltották magukat:

— Éljen a császár!

Nehezen esett mindnyájunknak ezt kiáltani, de azért elhangzott a kiáltás. A generális megelégedetten bólintott.

Tovább vonult a város felé, mi pedig sorban utána.

Mikor az iskola-épülethez ért a generális, egyszerre csak hátrarántotta a lovát. Dühösen felkiáltott és ostorával az iskolára mutatott.

— Mi az ott! — kiáltotta dühtől reszketve.

Mindenki arrafelé nézett. Az iskolán nem császári zászló lobogott. Háromszinü nemzeti lobogót lengetett ott a szél.

A generális fölemelkedett a nyergben.

— Ki tűzte ki ezt a zászlót? — Kiáltotta dörgő hangon. — Hol van a tanító?

A tanító minden izében remegve lépett elő. De felnyilott az iskola kapuja is és a kapun Hlupka Laczi, a lengyel fiú jött ki. Bátran a generális elé lépett.

— Én tűztem ki a magyar zászlót! — kiáltotta elszántan.

A tanító úr levegő után kapkodott:

— Az lehetetlen... Legrendesebb növendékem!

— Szép növendékei vannak, tanító úr, — szólt csufolódva a generális. — No majd gondoskodunk arról, hogy a ficzkónak elmenjen a kedve az ilyen haszontalanságoktól. Fogjátok el a fiút!

Két rézsisakos zsandár megragadta Hlupka Laczit. Összekötözték és vitték a generális után.

A városban csakhamar hire futamodott Hlupka Laczi cselekedetének. Az édes apám azt mondta:

— Ez aztán a derék gyerek! Megmutatta mi a magyar virtus.

— Hisz nem is magyar, Laczi! — feleltem.

— De bizony magyar gyerek az, ha idegen neve van is!

Az édes anyám a kezét tördelte:

— Szegény Laczi! — szólt. — Vajjon mi történik most veled?

Az öreg Hlupka futott a generálishoz, hogy kegyelmet kérjen a fia számára. A generális hajthatatlan maradt.

Laczit börtönbe zárták.

Másnap a piacra kísérte egy szakasz katona. Mindegyik katonának vessző volt a kezében.

A generális parancsára ott volt az egész város az ítélet végrehajtásánál.

Laczi testéről letépték a ruhát és vesszőzni kezdték a katonák.

Laczi egyetlen jajkiáltást sem hallatott. Összeszorította a fogát és lehunyta a szemét. A huszonötödik vesszőütésnél ájultan esett össze. A katonák abba hagyták a vesszőzést...

Laczi sokáig feküdt betegen. Mikor felgyógyult, csodálkozva láttuk, hogy fekete haja egészen megfehéredett. Megöszült a rettenetes büntetés alatt.

Bezzeg nem csúfolta ezután senki Hlupka Laczit. A kis hőst ünnepelte az egész város. Laczi pedig azt mondta :

— Még egyszer megtenném, ha rákerülne a sor.

Később nevezetes férfiú lett Hlupka Lacziból. Magyaros hangzású nevet választott, ősz haja pedig örökké emlékeztette gyermekkori hőstettére.

Szuronyt szegezz és előre!

Ki volt Damjanics János?

Mikor megkérdeztem az édes apámat, lángolni kezdett a szeme, az orcája kipirúlt.

— Az volt csak az ember, fiam! Nem született még olyan ember, mint ő. Damjanics volt a hősök hőse, a csaták oroslánja. Ő volt a fergeteg, a mely elsöpörte maga elől az ellenséget. Damjanics János volt a magyarok legvitézebb katonája.

Megkérdeztem az édes anyámat. Ki volt Damjanics?

Az édes anyám így felelt:

— Damjanics volt a férfiak virága. A legnemeesebb, legbátrabb katonája volt Kossuth Lajosnak. A ki az ő nevét hallotta, ha gyáva volt, egyszerre bátor lett, ha vitéz volt, még vitézebb lett. Az anyák büszke örömmel adták oda a fiaikat Damjanics katonájának. A Damjanics katonái, ha meghaltak a csatamezőn, egyenesen az égbe szálltak.

Béna honvéd járt a házunkhoz. Nyomorék volt a lába, mankóval segítette roskatag testét. Az eperfa alatt szokott üldögélni. Ott szivogatta a pipáját

és melegedett a napon. Rongyos, esőmosta, vihartépte vörös sapka volt a fején. Ezt a sapkát még akkor se vette le a fejről, ha kéregetett az utcasarkon.

Megkérdeztem a vén koldust:

— Bácsi, ismerte tán Damjanicsot?

A koldusnak remegett a hangja, a két öreg szeme pedig könnybe lábadt.

— Én ne ismertem volna? Hiszen én az ő katonája voltam! A vörös sapkások között voltam én is. A vörös sapkások voltak az ő legkedvesebb katonái.

— Kik voltak a vörös sapkások?

— A vörös sapkások voltak a legvitézeb honvédek. Csupa fiatal emberből, gyerekből telt ki az egész zászlóalj. A legöregebb közöttünk huszonöt éves volt, a legfiatalabb pedig alig látszott ki a földből. Az vitte a dobot... Nem volt még tizenöt esztendő a dobos, mikor otthagyta az iskolát. Elment arra, a merre a zászlót vitték. Nem volt iskola, — elmentek a tanítók, tanárok. Az Isten szolgálói, a papok, kardot kötöttek a derekukra. A kis fiú nem bírta el a puskát, dobot akasztottak tehát a nyakába. Így ment előre, vidáman dobolva, együtt a sereggel. A pajtásai, tanuló társai ott lépegettek mellette a sorban. Csupasz állú, vékony, czingár fiúk emelték a nehéz puskát. A hadnagy pedig olyan fiatal, szelidképű fiú volt, mint egy kis leány.

Csak a zászlótartó volt idős ember. Vén bakancsos volt az öreg. Deres a haja, a bajusza. Kiszol-

gált régi katona volt. Otthon szántogatott a falujában. De mikor meghallotta az ágyúdörgést, mint a huszárló a trombitaszót, egyszerre otthagya a falut, felcsapott katonának.

— Öreg már kend bátyám, a verekedésre. Remeg a kezében a kard, rövidlátó szemével pedig czélozni se tud már, — mondta Damjanics, mikor az öreget meglátta. — Menjen, bátyám, haza.

Az öreg megpödörte a bajuszát.

— Azt már nem teszem, tábornok uram. Akár akarja, akár nem, én itt maradok.

Damjanics gondolkozott, mit csináljon az öreggel?

— Tudja mit, öreg? — kiáltott fel egyszerre. — Legyen maga a zászlótartó a gyerekek zászlóaljában. Vigyázzon rájuk, közel ne ereszsze őket a tűzhöz, nehogy még baja essék valamelyiknek. Legyen maga a csapat apja. Magát teszem felelőssé, ha valamelyiknek baja esik.

Akkor még így beszélt a tábornok a vörös sapkásokról. Nem mutathatták meg addig, hogy mit tudnak.

A vén bakancsos azt felelte:

— Jól van, majd vigyázok a csirkékre.

Ment a sereg, ment... Az ország déli határszéle felé igyekeztek. Ott ütött ki a lázadás.

A gyerekeknek feltörte a lábát a nehéz bakancs, sajgott a hátuk a nehéz fegyvertől. Az öreg zászlótartó biztatta őket:

— Ne féljeteK, gyerekek. Majd ha megdördülnek az ágyúk, egyiknek se fog fájni semmije. Próbál-

tam én azt. Te pedig, dobos, verjed frissen azt a dobot! Hadd masérozzon a szegény baka!

Pergett a dob, a csapat ment előre.

Egyszer, esti pihenőkor híre futamodott, hogy másnap ütközet lesz.

Hej, felragyogott a vén zászlótartó szeme!

— Érzem már a puskaapor szagát! — mondotta a levegőben szimatolva.

A zászlóalj se tudott aludni egész éjjel. Minduntalan fölkelt egyik-másik és belebámúlt az éjszakába. Ott messze a síkon, sötéten húzódtak el a szent-tamási sánczok. Ott van az ellenség!

Még nem is virradt, már megharsantak a trombiták, peregtek a dobok, parancsszavak röpködtek a levegőben.

— Kimélni kell a gyerekeket! — mondta Damjanics. — Ne ereszszétek őket nagyon előre.

Egyszerre megdördültek az ágyúk. Rengett a föld, még az ég is elsötétült. A sánczokról gyilkos puskatűz ropogott. Egy nagy kiáltásba olvadt bele az egész mindenség:

— Előre!

Előre! Előre! Ezt kiabálták a vezérek, ezt ezt kiáltotta a honvéd a honvédtársa fülébe. Beledobbant a sziv. Előre!

Hát mentek előre.

A vén zászlótartó magasra emelte a zászlót, a kis dobos pedig verte a dobot. Csak előre!

A fürge, czingár fiúknak mintha szárnyuk nőtt volna. Kinek jutott volna most eszébe a félelem?

A csatazajban, az ágyúk dörgésében, puskaropogásban rohantak a fiúk a sánczokra. Mint megannyi fiatal oroszán, támadtak az ellenségre. Már odafönn voltak a sánczokon. A vén zászlótartó föltüzte a háromszinű lobogót. Futott az ellenség, a merre látott.

El volt döntve a csata.

Damjanics a csata után odament a vörös sapkások zászlóaljához és megölelte a fiúkat. Nagy fekete szakálla remegett a meghatottságtól, bömbölő oroszánhangja pedig megszelidült.

— Fiúk, derekasan viseltétek magatokat. Ti vagytok az én legvitézebb katonáim.

Aztán előkerült a vén zászlótartó is.

— Hát nem megmondtam kendnek, hogy hátul tartsa a gyerekeket! — kérdezte Damjanics tréfás szemrehányással.

A vén bakancsos két könnyet törült ki a szeméből.

— Nem lehetett ezekkel bírni, tábornok uram! Csak előre akartak menni.

Múlt az idő. A vörös sapkások ezentúl mindig legelől rohantak a csatába. Szerette is őket Damjanics, mintha valamennyi a saját édes fia lett volna.

Nagy híre volt a vörös sapkásoknak. Abba a zászlóaljba jutni a legnagyobb dicsőség volt. Sok diadalmas csatában, véres ütközetben vettek részt a fiúk.

— Szuronyt szegezz és előre! — ez volt a Damjanics mondása csata előtt és a vörös sapkásoknak ez lett a harci kiáltásuk.

Rettegett tőlük az ellenség. Rettegett Damjanics-tól. Nem volt olyan vitéz, a ki meg tudott volna állani előtte. Nagy barna szakálla lobogott a csatákban legelő, mint a fergeteg diadalmas lobogója.

— A vörös sapkásokkal a pokolba is elmenék! — mondta egyszer.

A vén koldus, mikor elhallgatott, levette fejéről a vörös sapkát és megcsókolta.

Remegő hangon mondta:

— Nem is volt magyar származású dicső vezérünk. Szerb szülők gyermeke volt. De olyan vitéz magyar kevés volt még, a milyen a csaták oroszlánja volt.

TARTALOM.

	Oldal
A komáromi fiú	3
A vörös Medveczky	70
Sipka, a híres toronymászó	75
A fehérhajú fiú	80
Szuronyt szegezz és előre!	85

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

PIROS KÖNYVEK

a serdülő magyar ifjúságnak, fiuknak, leányoknak.

EGY-EGY KÖTET ÁRA
szép piros vászonkötésben —.80
a kettős szám ára . . . 1.50
a hármas szám ára. . . 2.—

Minden kötet önálló
és külön is kapható
minden könyves-
boltban.

1. **Sebők Zsigmond.** Kossuth Lajos. Kötve . . . . . —.80
2. **Petőfi Sándor** költeményei az ifjúság számára
összeválogatva, kötve . . . . . —.80
- 3—4. **Lampérth Géza.** Három pápai diák kalandozásai
a Balatonon. Képekkel, kötve 1.50
5. — Pápai diákok kalandozásai a Bakonyban, képek. —.80
6. **Mikszáth Kálmán.** Huszár a teknőben és más elbesz. —.80
- 7—8. **Gaál Mózes.** Bem apó és a székelyek. (Egy vén
székely huszár elbeszélőse.)
— Három székely fia. Elbeszélés. A két elbeszélés
egy kötetbe kötve 1.50
9. **Herczeg Ferenc.** Az új nevelő. Elbeszélés. Képekkel —.80
- 10—11. **Madarassy L.** A kis hadsereg. Elbeszélés a szabad-
ságharcz idejéből. Képekkel, kötve 1.50
12. **Krúdy Gyula.** Hortobágy. Elbesz. Mühlbeck rajzaival —.80
- 13—14. **Margitay Dezső.** Tilos a páva. Elbeszélés, kötve . 1.50
15. **Sas Ede.** Biharország. Utazás a régi várak és bar-
langok világában, 1 képpel . . . . . —.80
- 16—17. **Fiatal leányok színműtára.** Egy felvonásos vigjáté-
kok, színművek gyűjteménye, kötve 1.50
18. **Lőrinczy György.** Bárá Eötvös József, képpel, kötve —.80
- 19—21. **Tábori Róbert.** A temesvári királybíró. Regényes
elbeszélés az ifjúság számára. Képekkel . . . . . 2.—
22. **Sebők Zsigm.** A kis mérnökök. Kötve . . . . . —.80
23. **Egri György.** Mátyás király. Kötve . . . . . —.80
- 24—26. **Gaál Mózes.** Mindent a hazáért. Történeti elbe-
szélés, képekkel . . . . . 2.—
- 27—28. **Tóth Béla.** Anekdoták. A „Magyar Anekdotalincs“
című gyűjteményből az ifjúság számára össze-
állítva, képekkel, kötve 1.50
- 29—31. **Benedek Elek.** Mesemondó. Elbeszélés az ifjúság
számára, képekkel, kötve . . . . . 2.—
32. **Garády Viktor.** A piros köpönyeg. Elbeszélés a
magyar szabadságharczból. Mühlbeck K. rajzaival —.80
33. **Sas Ede.** Vörösmarty Mihály. A költő arcképével —.80
34. **Sebők Zsigmond.** Két árvizes gyerek. Elbeszélés —.80
35. **Bodonyi Nándor.** Szegény ember fia. Elbesz. Kép. —.80
36. **Sas Ede.** Toldi költője. (Arany János élete) . . . —.80

ALBUM ALAKU IFJUSÁGI IRATOK.

A BUJDOSÓK.

Történelmi elbeszélés, a magyar ifjúság számára. Irta LŐRINCZY GYÖRGY. Diszkötésben **6 korona 40 fillér**. Két lengyel gyerek, a macejoviczai csata után Magyarországra menekül, nehogy orosz kezekbe kerüljön. De a muszkák itt is üldözik őket. Tömérdék viszontagságon mennek keresztül, míg végre üldözőjüket a krasznahorkai várban leleplezik s Andrássy tábornok kiűzi az országból, a bujdosók pedig a szabad magyar földön jó magyarokká lesznek. Az elbeszélés a lengyel és magyar testvériség megható dicsőítésével végződik.=====

UZONI MARGIT.

Regény fiatal leányok számára. Irta BENEDEK ELEK. MÜHL-BECK KÁROLY rajzaival. Ára pompás félselyem kötésben **6 korona 40 fillér**. Egyike a kedvelt író legszebb, legérdekesebb regényeinek. Egy fiatal, nemesszívű, fennkölt gondolkozású leány szívének regénye, ki a lemondás tövises útján jut el a lelki megnyugvás csöndes kikötőjébe. Csillogó, ragyogó poezis vonul a könyv minden lapján, a melynél szebb, nemezebb olvasmányt keveset adhatunk a serdülő leányok kezébe.

HÁROM VITÉZ MAGYAR BAKA, MEG EGY KÁPLÁR KALANDJAI.

Irta ABONYI ÁRPÁD. Ára diszkötésben **6 korona 40 fillér**. Idegenbe vetődött három magyar bakának és egy káplárnak a viszontagságait, csodálatos hősi kalandjait mondja el benne a szerző; sziklabarlangok, földalatti folyosók, vad népek országa, kietlen sivatagok, tenger, harczok kalózzokkal, vadállatokkal, teszük olyan érdekfeszítővé a könyvet, hogy az olvasó lelke oda lánczolódik a regényhez s valóságos lelkesedés szállja meg, a történt hőseinek sorsa iránt. Főlr ez a könyv Verne Gyula minden munkájával.=====

HŐS FIUK.

Regényes történet a szabadságharczból. Irta RÁKOSI VIKTOR. MÜHLBECK KÁROLY rajzaival. A magyar ifjuságnak csodálatos szép dolgokat mesél ebben a pompás könyvben Rákosi Viktor. Nem tündérmeséket, hanem igaz dolgokat. «Meg fog dobanni fiatal szívetek, ha ezt halljátok s büszkén így fogtok kiáltani: Köszönöm, én Uram, Istenem, hogy magyarnak teremtetél». Ára diszkötésben **6 kor. 40 fill.**

OTTHON.

Irta MALOT HEKTOR, átdolgozta TÁBORI RÓBERTNÉ. Az élet nehéz küzdelmeiben győzedelmeskedő erős akaratnak, tiszta becsületnek valóságos himnusza ez a könyv, melynél szebbet, jobbat és nemesebbet alig adhatnánk az ifjuság kezébe. Ára diszkötésben **6 kor.**

ZSÓFIKA NAPLÓJA.

Regény, fiatal leányok számára. Irta SZABÓNÉ NOGÁLL JANKA. Bájos leírása a pipiske-korból nagy leánynya serdülő leány életének, telve csupa érdekes, kedves epizódokkal. Ára diszkötésben **6 korona.**

ELHAGYOTTAN.

A francia akadémia által díjkoszoruzott regény az ifjuság számára. Irta MALOT HEKTOR. Francziából átdolgozta GAUSS VIKTOR. A nagy albumalaku könyv ára fényes diszkötésben **6 korona 40 fillér.**

RÓZSÁK KÖZÖTT.

Elbeszélések fiatal leányok számára. Irta TUTSEK ANNA. Négy elbeszélést tartalmaz ez a kötet. A legjobbak, a miket a kitünő írónő fiatal leányoknak írt. Ára **5 kor. 60 fill.**

Mind a 8 könyv a serdültebb ifjuságnak való. Kiállításuk albumszerű, tartalmuknál fogva remek művei
a magyar ifjusági irodalomnak.

IFJUSÁGI KÖNYVEK

Serdültebb fiuknak és leányoknak.

Az ifjusági könyvekben összegyűjtjük az újabb magyar ifjusági irodalom gyöngyeit, úgy hogy valósággal kincses bányája lesz ez a gyűjtemény a serdültebb fiuknak, leányoknak. A könyvek kiállítása kifogástalanul szép s a válogatott kitűnő tartalom mellett igazán páratlanul olcsók ezek a könyvek. Egy-egy nyolczadréti kötet ára színes borítéku, ajándéknak is beváló kötésben 2 korona 50 fillér.

Eddig a következő kötetek jelentek meg:

Tutsek Anna.

SZÉLVÉSZ KISASSZONY. A KASTÉLY TITKA. Serdültebb leányok számára. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

*Gauss V.

A BÚROK FÖLDJÉN. Két magyar fiú kalandjai a búrok hazájában. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

Gaal Mózes.

SZERETET. Serdültebb leányok számára. Mühlbeck K. rajzaival. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

*Tábori Róbert.

DÉLIBÁBOK. Serdültebb magyar ifjuság számára. Mühlbeck K. rajzaival. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

Bródy Sándor.

AZ EGRI DIÁKOK. Két magyar Robinson kalandjai. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

*Kemechey Jenő.

MAGYARORSZÁG NAGYASSZONYAI. Ára kötve

K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

Kabos Ede.

A SZURTOS KIRÁLYFI. Regény a magyar ifjuság számára. Ára kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

*Tutsek Anna.

VIDORKA. UJ ÉLET. Két elbeszélés fiatal leányok számára. Ára kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

*Gauss Viktor.

A NÉGER KIRÁLYOK KINCSE. Regény a magyar ifjuság számára. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

*Lampérth Géza.

KURUCZ HŐSÖK. Történeti rajzok, elbeszélések a kurucz világból. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80.

Rákosi Jenő.

A KIS KELEMEN TÖRTÉNETE. Elbeszélés a magyar ifjuság és nép számára. Kötve K 2.50. Aranyozott egész vászonkötésben K 2.80

A *-gal jelzettek első sorban fiuknak valók.

